

**УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ
ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ
ДЕПАРТМАН ЗА МАТЕМАТИКУ И
ИНФОРМАТИКУ**

ТЕСТИРАЊЕ БИЛАНСНИХ ПОЗИЦИЈА КРЕДИТА И ПЛАСМАНА У ФИНАНСИЈСКИМ ИЗВЕШТАЈИМА БАНАКА

- МАСТЕР РАД -

Студент
Петар Томић, 151м/11

Ментор
др Наташа Спахић

Нови Сад, 2013. године

Садржај

УВОД	3
1. БИЛАНС БАНКЕ	4
1.1. Финансијски извештаји банке	5
1.1.1. Основни финансијски извештаји банке	6
1.1.1.1. Биланс стања банке	6
1.1.1.2. Биланс успеха банке	10
1.1.2. Остали финансијски извештаји банке.....	13
1.2. Основе за састављање и презентацију финансијских извештаја банке	14
1.2.1. Рачуноводствени стандарди.....	14
1.2.2. Остала рачуноводствена регулатива.....	15
1.3. Кредитни ризик	16
1.3.1. Базелски стандарди.....	16
1.3.2. Остала регулатива банака о управљању кредитним ризиком	18
1.4. Ревизија финансијских извештаја банке.....	19
2. КРЕДИТИ И ПЛАСМАНИ БАНАКА	21
2.1. Билансна актива банке.....	21
2.2. Класификовање билансне активе и обрачун резерве за потенцијалне губитке...22	
2.3. Управљање кредитним ризиком.....	24
3. РЕВИЗИЈА БИЛАНСНИХ ПОЗИЦИЈА КРЕДИТА И ПЛАСМАНА	28
3.1. Преглед највећих банака у Србији	28
3.2. Методологија ревизије билансне позиције датих кредита и пласмана и анализа података.....	28
3.2.1. Пласмани и обезвређења пласмана највећих банака у Србији.....	29
3.2.2. Недоспели и необезвређени пласмани највећих банака у Србији	34
3.2.3. Доспели и необезвређени пласмани.....	36
3.2.4. Концентрација ризика финансијских средстава са изложеношћу кредитном ризику у највећим банкама у Србији	39
3.2.4.1. Концентрација ризика кредита и пласмана по регијама.....	39
3.2.4.2. Концентрација ризика кредита и пласмана по делатностима	41
3.2.4.3. Концентрација ризика кредита и пласмана по рочности.....	43
4. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА	49
5. ЛИТЕРАТУРА	53

СПИСАК ТАБЕЛА, ГРАФИКА, СЛИКА И ДИЈАГРАМА	54
Списак табела	54
Списак графика.....	54
Списак слика.....	55
Списак дијаграма.....	55
БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА.....	56

УВОД

Примена методологије ревизије банака за билансне позиције датих кредита и пласмана је **предмет** овог рада. Фокус је на највећим банкама у Србији, посматрају се до десет највећих банака у Србији, а критеријум величине је износ укупне билансне суме банке.

Циљ рада је да се у времену економске кризе укаже на квалитет основног банкарског посла, односно способности банака у процесу управљања кредитним ризиком.

Први део рада чине глава 1 и 2 у којима је садржано теоријско објашњење биланса банке и основе за састављање и презентацију финансијских извештаја. Порет тога, објашњена је и потреба и значај постојања рачуноводствених политика, али и политика за резервасања и исправки ненаплативих потраживања банке, као и неки основни принципи Базелских стандарда који се тичу управљања кредитним ризиком.

Други део рада представљен је у глави 3 и садржи конкретну примену методологије ревизије банака на билансној позицији датих кредита и пласмана код највећих банака у Србији, чиме ће се креирати база података на основу које ће се моћи извући закључци о стању и структури кредита у Србији, али о квалитету управљања кредитним ризиком у Србији. Акценат је на 10 највећих банака у Србији, с тим што у неким случајевима подаци појединих банака нису презентовани због специфичности њихових ревизорских извештаја, који чине основни извор података.

Трећи део рада представља анализу ревидираних резултата која је приказана у главама 3 и 4, чиме се испуњава примарни циљ рада. Секундарно, овом анализом ће се представити трендови и могућа побољшања у процесу кредитирања и/или смањења кредитног ризика у банкарском сектору у Србији.

1. БИЛАНС БАНКЕ

Банке су финансијске институције које се баве прикупљањем новчаних средстава у виду депозита, као и пласирањем истих кроз кредитирање привреде и становништва. Оне такође обављају услуге плаћања између правних лица, као и услуге плаћања између становништва и правних лица. Другим речима, банке имају и улогу посредника у новчаним трансакцијама.

Како је банка правно лице, њено пословање је прописано законима и подзаконским актима, а њих доносе централна монетарна власт једне државе, а то је у нашој земљи *Народна банка Србије*.

Банкарски систем представља организацију банкарства у некој земљи или групи земаља, у смислу структуре, функција, власништва и међусобне повезаности банака. Банкарски ситем такође може да означава и поделу рада међу банкама у једној земљи која је резултат законских прописа конкретне земље. Дефиницију банака су поставили многи домаћи и страни аутори, међутим свим тим дефиницијама је заједничко то да оне представљају финансијске посреднике у пословању које подразумева остваривање профита. Профит (или добит) банке се остварује тако што се прибављају извори по нижим каматним стопама, а пласирају средства по вишим. Другим речима, каматна стопа на кредите је увек виша у односу на каматне стопе на депозите.

Банкарски послови се могу сврстати у четири основне групе¹:

1. Пасивни банкарски послови (позајмице – депозити);
2. Активни (кредитни) банкарски послови (кредити);
3. Неутрални, индиферентни или комисиони банкарски послови;
4. Сопствени банкарски послови.

У зависности од дужине временског трајања, свака од ових група се може поделити на краткорочне и дугорочне, при чему се у највећем броју банака (како код нас, тако и изван наших граница) краткорочни послови односе на послове чији је завршетак до годину дана, а дугорочни преко годину дана.

Банке све своје послове документују у виду пословних књига, где **рачуноводство** има кључну улогу. **Рачуноводство** као процес обухвата евидентирање пословних трансакција банке које имају финансијску позадину у оквиру пословних књига, као и периодично извештавање о њима у виду финансијских извештаја и рачуноводствених извештаја и исказа.²

У току рачуноводствене обраде пословних догађаја и процеса долази се до рачуноводствених података и информација који су база за пословно одлучивање како

¹ Станишић М., Станојевић Љ., *Методологија ревизије банака*, Универзитет Сингидунум, Београд, 2009

² Михајловић И., Ранђеловић Драгана, *Рачуноводство*, Висока пословна школа струковних студија, Лесковац, 2011

корисника унутар банке (интерних корисника), као и корисника ван банке (екстерних корисника).

Рачуноводствени подаци и информације морају поседовати одређене карактеристике како би биле употребљиве за кориснике, а то су истинитост и корисност за одлучивање, тј. морају бити релевантне и поуздане (реалне, благовремене, упоредиве, неутралне).

Рачуноводствене информације могу потицати из **финансијског и управљачког рачуноводства** који заједно чине систем рачуноводног информисања једне банке.

Финансијско рачуноводство треба да пружи слику имовинског, финансијског и приносног положаја банке. Овај део рачуноводног информационог система је екстерно оријентисан, јер му је основна улога информисање екстерних корисника о пословању банке.

Информације које су садржане у финансијским извештајима предмет су интерпретације бројних корисника, а превасходно менаџмента саме банке и менаџмента банке које ступа у пословно-финансијске односе са дотичном банком. Својом аналитичком апаратуром оно представља основу за формулисање, а касније и контролу реализације циљева банке. Обрадом података од стране рачуноводства долазимо до информација чијим поређењем са другим банкама, планом (буџетом), односно са резултатима из ранијих периода, можемо доћи до закључка о способности банке у будућем пословању.

Са друге стране, **управљачко рачуноводство** је део рачуноводства који је усмерен према менаџменту банке. Овај део рачуноводног информационог система путем прикупљања, класификовања и сумирања пословно – финансијских података има за циљ да обезбеди поуздану информациону подлогу менаџменту како би се омогућило несметано доношење појединих одлука. У ту сврху управљачко рачуноводство се бави:

- Коришћењем и интерпретацијом података финансијског рачуноводства за потребе менаџмента;
- Рачуноводственим планирањем (буџетирањем) и контролом остварења планираних вредности;
- Рачуноводственом анализом трошкова и користи у функцији подношења појединачних пословних одлука.

1.1. Финансијски извештаји банке

Рачуноводствене информације се презентују најчешће у облику **финансијских и рачуноводствених извештаја**.

Финансијски извештаји се најчешће појављују у облику образаца у којима се на систематичан начин исказује учинак рачуноводствене обраде података.

За разлику од њих, рачуноводствени извештаји су допуна финансијским извештајима у сврху што потпунијег, свестранијег и продубљенијег рачуноводственог информисања. У њима су дата потпунија обавештења и објашњења, као и резултати рачуноводствене анализе у циљу детаљнијег информисања корисника о пословању банке.

Финансијски извештај банке чине:

- **Биланс стања;**
- **Биланс успеха;**
- **Извештај о новчаним токовима;**
- **Извештај о променама на капиталу;**
- **Статистички анекс;**
- **Напомене уз финансијске извештаје.**

1.1.1. Основни финансијски извештаји банке

У **основне финансијске извештаје** спадају **Биланс стања** и **Биланс успеха**. Ови извештаји представљају саставни део завршног рачуна банке и показују финансијски положај и успешност у пословању банке у току пословне године (најчешће је то једна календарска година, од 1. јануара до 31. децембра). Пружају информативну подршку у оцени пословања банке екстерним (акционари, инвеститори, медији, државне институције и слично) и интерним кориснима (запосленима, власницима и највишем нивоу менаџмента).

Важно је напоменути да финансијске извештаје, пре њиховог јавног обелодањивања, мора да усвоји Скупштина или други надлежни орган који је истовремено одговоран за истинито и поштено приказивање података у њима.

1.1.1.1. Биланс стања банке

Биланс стања представља преглед целокупне имовине банке на одређени дан. Сама реч биланс указује на равнотежу, јер потиче од италијанске речи *bilancio*, што значи вага са два таса на којој је успостављена равнотежа. Биланс стања се састоји из **активе** у оквиру које се исказују средства, тј. имовина банке, и **пасиве** у оквиру које се исказују извори (тј. порекло) те имовине, тј. тих средстава. Битно је истаћи да се пасива састоји из два главна дела, а то су **обавезе** и **капитал** банке.

Средства банке (страна активе у билансу стања) можемо поделити по критеријуму **ликвидности** (особина имовине која се лако и брзо може претворити у готовину, због правовременог покрића обавеза) од најликвиднијих (на пример, готовина у благајни) до оних ставки које су најмање ликвидне (на пример, пословни простор банке).

Такође, имовину можемо посматрати и са временског аспекта, тачније по њеној **рочности** (доспећу). Пласирани кредит може бити краткорочан (кредит до годину

дана) или дугорочан (преко једне године), док на пример пословни простор банке (који представља основно средство) нема доспеће.

Активу можемо делити и по **валути** (у Србији је најуобичајенија подела на динарски део, део у еврима, швајцарским францима, доларима и осталим водећим светским валутама), као и на **каматоносну** и **некаматоносну**, у зависности да ли средство доноси камату или не (наравно, кредит је каматоносан, док је пословни простор некаматоносан).

Основне групе у активи су:

- Готовина и готовински еквиваленти и рачуни код Народне банке Србије;
- Пласмани банкама;
- Улагања у хартије од вредности;
- Кредити комитентима;
- Основна средстава.³

Прва група по правилу није каматоносна, тј. банка нема никакав приход од камата на готовину и готовинске еквиваленте. Ту спадају сва готовина коју банка поседује било у филијалама, било у трезорима, као и сва средства на рачуну код Народне банке Србије у виду издвајања обавезне резерве⁴. Ова група је свакако најликвиднија.

Другу групу, пласмани банкама, чине високо ликвидна средства која банка пласира на рачуне других банака (домаћих и иностраних), и на тај начин остварује приходе од камата. Што се тиче рочности, ти пласмани су углавном краткорочни (таква је пракса протеклих година, у време светске економске кризе).

Улагања у хартије од вредности чине сви пласмани које је банка остварила пласирањем својих средстава у хартије од вредности (акције других банака или компанија, обвезнице и слично). Ликвидност ове групе активе зависи од ризичности самих харија од вредности, што су ризичније, мање су ликвидне.

Најважнија, и уједно и најпрофитабилнија група активе су свакако кредити комитентима, коју ћемо детаљније обрадити даље у раду. Они су каматоносни, могу бити и краткорочни и дугорочни. Ликвидност, као и код улагања у харије од вредности, зависи од ризичности комитента. Банке, уствари, „живе“ од кредита, тј. они су примарни извор зараде.

Основна средства спадају у део активе који није нити ликвидан, нити каматоносан.

Основне групе у пасиви банке су:

- Трансакциони депозити;
- Обавезе према банкама;

³ Станишић М., Станојевић Љ., *Методологија ревизије банака*, Универзитет Сингидунум, Београд, 2009

⁴ Банка је дужна да одређени проценат од свих прикупљених депозита држи на рачуну код Народне банке Србије, како би очувала своју ликвидност

- Депозити становништва;
- Капитал и резерве.⁵

Све ове групе представљају изворе средстава банке, које она прибавља по каматним стопама нижим од оних по којима пласира кредите комитентима, на међубанкарско тржиште (у виду пласмана и позајмица другим банкама), као и у хартије од вредности.

Биланс стања се може саставити у форми:

- **Двостраног рачуна**, при чему се на левој страни исказују средства у оквиру активе, а на десној страни извори у оквиру пасиве;
- **Једностраног рачуна** при чему се на левој страни исказују средства у оквиру активе, а испод тога извори тих средстава у оквиру пасиве.

Једнострани приказ биланса стања је заступљенији у пракси.

Основно правило које мора увек да важи јесте да **укупан износ активе мора бити једнак укупном износу пасиве**. Речима, свако средство (имовина) у активи мора се финасирати из неког извора, који се налази на страни пасиве.

Однос активе и пасиве се може приказати на следећи начин:

Слика 1: Равнотежа биланса стања

⁵ Станишић М., Станојевић Љ., *Методологија ревизије банака*, Универзитет Сингидунум, Београд, 2009

У табели 1 је представљена структура биланса стања банке (у поједностављеном приказу):

Табела 1: Биланс стања

Редни број	БИЛАНСНА ПОЗИЦИЈА
A	АКТИВА (збир позиција од A1 до A13)
A1	Готовина и готовински еквиваленти
A2	Опозиви кредити и депозити
A3	Потраживања по основу камата, накнада и остало
A4	Дати кредити и депозити
A5	Хартије од вредности (без сопствених акција)
A6	Удели (учешћа)
A7	Остали пласмани
A8	Нематеријална улагања
A9	Основна средства и инвестиционе некретнине
A10	Стална средства
A11	Одложена пореска средства
A12	Остала средства
A13	Губитак изнад износа нивоа капитала
П	ПАСИВА (ПО + ПК)
ПО	Обавезе (збир позиција од ПО1 до ПО11)
ПО1	Трансакциони депозити
ПО2	Остали депозити
ПО3	Примљени депозити
ПО4	Обавезе по основу хартија од вредности
ПО5	Обавезе по основу камата, накнада и остало
ПО6	Резервисања
ПО7	Обавезе из пореза
ПО8	Обавезе из добитка
ПО9	Обавезе по основу средстава намењених продаји
ПО10	Одложене пореске обавезе
ПО11	Остале обавезе
ПК	Капитал (збир позиција ПК12.1 до ПК12.5)
ПК12.1	Акцијски и остали капитал
ПК12.2	Резерве из добити
ПК12.3	Ревалоризационе резерве
ПК12.4	Нереализовани губитак по основу ХоВ намењених продаји
ПК12.5	Акумулирани добитак (+) / губитак (-)

Извор: Народна банка Србије (<http://www.nbs.rs>)

Према Правилнику о контном оквиру и садржини рачуна у контном оквиру за банке (Службени гласник РС, бр. 98/2007, 57/2008 и 3/2009) представљене билансне позиције обухватају:

- **Готовина и готовински еквиваленти** – обухвата готовина на жиро и текућим рачунима, готовина у благајни, готовински еквиваленти (на пример, чекови,

менице и слично) и остала новчана средства (како у динарима, тако и у страниј валути).

- **Опозиви кредити и депозити** – исказују се депозити које банка пласира на рачун код Народне банке Србије, опозиви депозити и кредити, и кредити по репо трансакцијама.
- **Потраживања по основу камата, накнада и остало** – потраживања за камату (од пласмана) и накнаду, као и потраживања по основу продаје и остала потраживања су обухваћена овом позицијом.
- **Дати кредити и депозити** – једна од најзначајних ставки биланса банке. Приказују се сви кредити пласирани како становништву, тако и правним лицима, као и пласмани банкама. Такође, приказују се и депозити који се дају другим банкама ради одобравања кредита.
- **Хартије од вредности** – неколико врста хартија од вредности се приказују у овој позицији. Ту спадају хартије које су расположиве за продају, које се држе до доспећа и које служе за трговање.
- **Удели (учешћа)** – уколико је банка један од власника неке фирме (или можда друге банке) на позицији удела (учешћа) су обједињени сви такви пласмани.
- **Остали пласмани** – на овој позицији су обухваћени сви некредитни послови банке. Ту спадају купљени дугорочни пласмани (форфетинг), по којима банка преузима ризик наплате купљених пласмана, као и купљени краткорочни пласмани (факторинг), по којима продавац цедира потраживања за банку.

Остале наведене позиције активе нису у фокусу рада, па их стога и нећемо детаљније објашњавати.

Међу најбитнијим позицијама пасиве (које иако нису тема рада, заслужују детаљније објашњење) су свакако **трансакциони депозити** (текући рачуни комитената), **остали депозити** (сви видови орочене штедње), као и **примљени депозити** (на пример, обавезна учешћа у кредитима). Како банка прикупља деозите за штедњу грађана и правних лица, она има **обавезу за камате и накнаде** према тим комитентима. Такође, банка може да емитује обвезнице, што јој ствара **обавезу по хартијама од вредности**. На страни пасиве се налази и **капитал банке**, који представља један од најбитнијих извора средстава банке.

1.1.1.2. Биланс успеха банке

Биланс успеха је финансијски извештај на основу којег корисници истог могу да стекну увид у зарађивачку способност банке, кроз обезбеђивање информација о нето резултату, односно о добитку или губитку оствареном у периоду на који се извештај односи. Добитак, односно губитак, настаје услед повећања, односно смањења сопственог капитала, што произилази из пословних активности банке и може се обрачунати поређењем почетног и крајњег стања билансне позиције капитала, након чега се врши кориговање тако добијене разлике за накнадна улагања и повлачења капитала од стране власника.

Овакво информисање о пословном резултату је недовољно за кориснике финансијских извештаја, те се намеће потреба за дубљим сагледавањем извора нето резултата пословања као разлике између прихода и расхода који се обухватају на рачунима успеха, а чијим закључивањем на крају периода долазимо до биланса успеха.

Из овога призилази да је биланс успеха најбитнији финансијски извештај који указује на профитабилност банке. Он представља издвојени део биланса стања у који се уноси податак о оствареним резултатима пословања који је утврђен у билансу успеха.

Због оваквог начина презентовања, биланс успеха, састављен у форми конта, омогућује корисницима прегледан увид у све елементи (приходе и расходе од камата) који доприносе остварењу резултата пословања. Такође, могуће је анализирати учешће појединих глобалних група прихода и расхода (код биланса успеха у банкама то су нпр. приходи и расходи од камата, приходи и расходи од накнада, остали приходи и расходи) у оствареним вредносним токовима, како би се сагледала његова улога у формирању добитка или губитка.

У **билансу успеха банке** се групишу и исказују приходи и расходи банке. У биланс успеха треба приказати следеће позиције:

на страни прихода:

- Приход од камата;
- Приход од накнада и провизија;
- Приход од трговине хартијама од вредности;
- Приход од пословања страном валутом (мењачки послови);

на страни расхода:

- Расход по основу камата;
- Административне трошкове;
- Непословне расходе;
- Порезе и доприносе.

Губитак у пословању се покрива из резерви банке, а ако је губитак већи од резерви тада се разлика непокривеног губитка покрива на терет оснивачког капитала банке. Покриће губитка књиговодствено се исказује преко исправке вредности оснивачког капитала банке, а не директним смањењем трајног капитала. Биланс стања и биланс успеха треба посматрати повезано. Разлог томе је у чињеници што се исказани финансијски резултат у билансу успеха (нераспоређена добит или непокривени губитак) преноси у биланс стања банке, тако што се на страни пасиве евидентира нераспоређена добит, а на страни активе нераспоређени губитак.

У билансу успеха износи се приказују кумулативно, тачније, износи се месечно акумулирају, и остварени резултат текућег месеца се придодаје резултату претходног месеца, при чему се 1. јануара биланс успеха анулира. Укратко, он се саставља за одређени временски период, и то је најчешће једна календарска година, од 1. јануара

до 31. децембра текуће године. Такође је битно напоменути да зарад потребе менаџмента биланс успеха се може састављати у краћим временским интервалима (углавном су то месечни периоди).

Две основне врсте прихода банака су каматоносни и некаматоносни приходи. У центру пажње банкарског менаџмента је нето приход од камата (разлика између прихода од камата на кредите и пласмане и расхода од камата на депозите), као једног од кључних показатеља профитабилности. Око 90% прихода је је каматоносан у већини банака.

У табели 2 је приказан изглед биланс успеха (у поједностављеном приказу):

Табела 2: Биланс успеха

Редни број	ПОЗИЦИЈА
1	Нето добитак / губитак по основу камата <i>Приходи од камата</i> <i>Расходи од камата</i>
2	Нето добитак / губитак по основу накнада и провизија <i>Приходи од накнада и провизија</i> <i>Расходи од накнада и провизија</i>
3	Нето добитак / губитак по основу продаје ХоВ
4	Нето добитак / губитак по основу продаје удела (учешћа)
5	Нето добитак / губитак по основу продаје осталих пласмана
6	Нето приходи / расходи од курсних разлика
7	Приходи од дивиденди и учешћа
8	Остали пословни приходи
9	Нето приходи / расходи по основу индиректних отписа
10	Трошкови зарада, накнада зарада и остали лични расходи
11	Трошкови амортизације
12	Остали пословни расходи
13	Нето приходи / расходи од промене вредности имовине и обавеза
14	Добитак / губитак из редовног пословања
15	Нето добици / губици пословања које се обуставља
16	Добитак / губитак пре опорезивања

Извор: Народна банка Србије (<http://www.nbs.rs>)

Приходи од камата представљау главни извор зараде једне банке. Разлика између њих и **расхода од камата** представља **нето резултат по основу камата**. У највећем броју случаја је тај број позитиван, јер у противном пословање банке не би имало смисла. Приликом одобравања кредита, као и приликом прикупљања депозита, банци приходе доносе и накнаде (на пример, за одобравање кредита, за одржавање рачуна и слично), што представља **приход од накнада**. Такође, банка зарађује и на основу средстава **пласираних у хартије од вредности**. Са друге страна, банка има **расходе од емитованих хартија од вредности**, као и **оперативне трошкове** и **трошкове запослених**. Одузимањем укупних расхода од укупних прихода добијамо крајњи **нето резултат**.

Погледајмо и пример „процеса“ настајања добитка у поједностављеној форми:

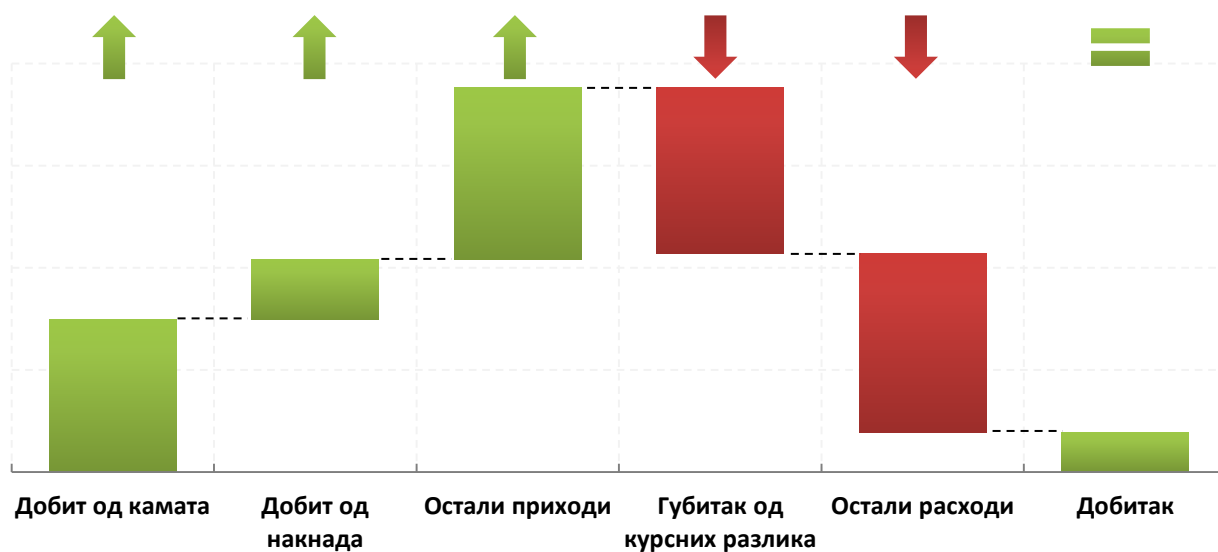

График 1: „Процес“ настајања добитка

1.1.2. Остали финансијски извештаји банке

У већини развијених финансијских система завршни рачун банке укључује још **Биланс токова готовине**, **Извештај о променама на капиталу**, **Напомене уз финансијске извештаје** и **Статистички анекси**, што спада у остале финансијске извештаје

- **Биланс токова готовине**

Биланс токова готовина информисе заинтересоване кориснике о приливима и одливима готовине, о томе који су извори готовине и на који начин је коришћена. На основу њега могуће је сагледати способност банке да плати своје обавезе и исплати дивиденде и идентификовати евентуалне потребе за ангажовањем екстерних извора финансирања.

Овај извештај приликом његове припреме и презентације рашчлањује се на три тока готовине:

- Готовински ток пословне активност;
- Готовински ток инвестиционе активности;
- Готовински ток активности финансирања.

Оваквим рашчлањивањем готовинских токова омогућава се сагледавање доприноса појединих сегмената пословања генерисању готовине у току пословања банке.

- **Извештај о променама на капиталу**

Извештај о променама на капиталу је саставни део финансијских извештаја чија се улога огледа у информисању о променама нето имовине банке насталим у току

пословне године независно од тога да ли су те промене проистекле из обрачуна у билансу успеха или из трансакција које немају карактер расхода или прихода, или пак због промена рачуноводствених политика или корекција по основу фундаменталних грешака. Промене на капиталу (нето имовини), у смислу повећања или смањења, настају као резултат настанка прихода и расхода исказаних у билансу успеха, као и услед повећања или смањења књижених директно на рачунима капитала. Такође, извештај о променама на капиталу статичке показатеље вредности елемената сопственог капитала приказане у билансу стања презентује и са становишта њихове промене током обрачунског периода.

- **Напомене уз финансијске извештаје**

Претходно обрађени финансијски извештаји имају задатак да пружи информације везане за финансијски положај, зарађивачку способност, новчане токове и промене на капиталу, које су пре свега квантитативне природе. Међутим, за кориснике сета финансијских извештаја, овај вид информисања није довољан, те се јавља захтев за пружањем додатних описних информација ради повећања употребне вредности горе наведених извештаја. Такве информације се презентују у **Напоменама уз финансијске извештаје** које додатно појашњавају структуру, вредност и обележја неких позиција у осталим извештајима. Напомене уз финансијске извештаје као саставни део сета финансијских извештаја имају тројаку функцију, оне доприносе:

- Бољој интерпретацији и разумевању финансијских извештаја;
- Њиховом растерећењу;
- Њиховој допуни додатним информацијама које могу бити од значаја за доносиоце одлука.

Поред горе наведених осталих финансијских извештаја, банка прави и **статистике анексе**, у којима се приказују додатни подаци за статистичко праћење и извештавање о финансијском положају и резултатима пословања у току пословне године.

1.2. Основе за састављање и презентацију финансијских извештаја банке

Пословање банака, евидентирање пословних промена, извештавање и контрола регулисано је законском, професионалном и интерном регулативом.

1.2.1. Рачуноводствени стандарди

Под **међународном рауноводственом регулативом** подразумевају се следећа акта:

- Међународни рачуноводствени стандарди – MPC (*International Accounting Standards* – IAS);
- Међународни стандарди финансијског извештавања – МСФИ (*International Financial Reporting Standards* – IFRS);

- Међународни стандарди ревизије – MCP (*International Standards on Auditing – ISA*);
- Кодекс етике за професионалне рачуновође (*Code of Etics for Professional Accountants*).

Наведена акта представљају стандарде уведене да би се постигла транспарентност и једнообразност финансијских извештаја банака без обзира у којој земљи послује. МРС (као и остали) имају сврху свестранијег, лакшег и бољег разумевања финансијских извештаја.

Домаће стандарде прописује искључиво Народна банка Србије. Међу најважнијим законима и прописима, а који се тичу рачуноводства у банкама, су следећи:

- Правилник о обрасцима и садржини позиција у обрасцима финансијских извештаја за банке;
- Правилник о обрасцима и садржини позиција у обрасцима консолидованих финансијских извештаја за банке;
- Правилник о Контном оквиру и садржини рачуна у Контном оквиру за банке;
- Упутство о обавези и начину прикупљања, обраде и достављања података о стању и структури пласмана, потраживања и обавеза банака.⁶

Под **интерном регулативом** подразумевају се општи акти које доноси сама банка, а који садрже посебна упутства и смернице за вођење пословних књига, рачуноводствену политику за признавање, процењивање имовине и обавеза, прихода и расхода, упутства и смернице за усвајање, достављање и обелодањивање финансијских извештаја и друга питања у складу са законском и професионалном регулативом. Народна банка Србије врши редовну контролу садржаја, као и примене интерне регулативе, и даје препоруке за њихово побољшање.

1.2.2. Остала рачуноводствена регулатива

У значајне регулативе спадају и **рачуноводствене политике**. Њихов циљ је да прате и утврђују реалне промене на имовини, обавезама, капиталу, приходима, расходима, финансијском резултату, и променама у финансијском положају банке.

Оне требају бити конципиране и донешене у складу са Међународним рачуноводственим стандардима, као и са законом о Контом плану за банке. Политике обухватају начела, правила и поступке које усваја највиши менаџмент банке, тј. Управни одбор. Оне такође утврђују методе и процене, које је управа усвојила и примењује у исказивању имовине, обавеза, главнице, прихода, расхода и резултата пословања у пословним књигама и финансијским извештајима.

Рачуноводствене политике представљају скуп правила за проверу опште пословне политике. Код припремања извештаја, управа мора одабрати прикладне

⁶ <http://www.nbs.rs>

рачуноводствене политике, које ће доследно примењивати из периода у период. Управа у складу са одабраним политика доноси одлуке и процене.

Квалитативна обележја за приказивање финансијских извештаја су разумљивост, важност, значајност, суштина важнија од облика, неутралност, упоредивост, правременост, равнотежа између користи и трошка, истинитост и веродостојно приказивање.

1.3. Кредитни ризик

Банка је изложена кредитном ризику приликом одобравања кредита и издавања кредитних инструмената (на пример, банкарске гаранције или документарни акредитиви⁷). **Кредитни ризик** значи могућност да клијент који узима кредит од банке неће бити у стању да у роковима доспећа изврши своје обавезе према банци по основу отплате главнице, плаћања камата и накнада.

Приликом одобравања ма којем клијенту, банка бива изложена кредитном ризику. Наравно, постоје мање и више ризични комитенти.

Тај ризик је уствари ризик од настанка негативних ефеката на финансијски резултат (а самим тим и на капитал банке) услед неизвршавања обавеза дужника према банци.

Кредитни ризик банке зависи од кредитне способности дужника, његове уредности у извршавању обавеза према банци, као и квалитетом инструмената обезбеђивања потраживања банке, а идентификује се, мери, процењује и прати у складу са одлукама којима се уређују класификација билансне активе банке, односно адекватност капитала (што је прописано међународним, домаћим и интерним регулативама).

Због важности управљања кредитним ризиком свака банка треба да пропише процедуре за кредитне ризике којима треба обезбедити:

- Функционалну и организациону поделу активности управљања ризицима и редовних пословних активности банке;
- Идентификовање, мерење и процену ризика;
- Надзор и имплементацију интерних процедура банке и екстерних регулатива;
- Извештавање органа банке и регулаторног тела о управљању ризицима.⁸

1.3.1. Базелски стандарди

Базелски комитет за супервизију банака (*Basel Committee Banking Supervision*) формиран је 1975. године од стране држава чланица Г10 групе, коју чине Немачка,

⁷ Документарни акредитив је један од најсигурнијих и највише употребљаваних инструмената плаћања у међународним размерама. Овакви, и слични документи, се не налазе у билансу стања, већ чине део ванбилансне активе и пасиве који нису предмет рада, па се стога нећемо осврати на њих.

⁸ Станишић М., Станојевић Љ., *Методологија ревизије банака*, Универзитет Сингидунум, Београд, 2009

Француска, Белгија, Холандија, Швајцарска, Италија, Велика Британија, Шведска, Шпанија, Луксенбург, Канада, Јапан и САД.

Овај Комитет нема наднационални ауторитет контроле и његови закључци немају правну снагу. Он само формулише основне стандарде супервизије (контроле) и даје препоруке које ће супервизори у свету применити на начин који је адекватан за њихове националне системе. На тај начин се обезбеђују истоветни принципи и заједнички стандарди супервизије у различитим земљама. Ти прописи постају правно обавезујући тек када се у виду закона усвоје у земљама.

Први важан документ Базелског комитета о минимуму обавезног капитала банака донет је 1988. године, познат као Basel I. Његов циљ је био увођење униформног начина за израчунавање адекватности капитала ради јачања финансијске стабилности.

Како је имао својих недостатака, Базелски комитет је издао нови документ 2004. године, Basel II.

Basel II стандарди садрже три стуба:

- **Први стуб** – дефинише принципе минималне адекватности капитала банака;
- **Други стуб** – дефинише принципе процеса супервизије адекватности капитала;
- **Трећи стуб** – дефинише принципе тржишне дисциплине банака.

Први стуб дефинише регулисање минималног обавезног капитала банака као покриће за кредитни, тржишни и оперативни ризик. Дефинисање минималног капитала банака има за циљ да обезбеди солвентност банака везано за ризике по билансној и ванбилансној активи. Адекватан капитал банкама даје сигурност да могу да покрију неочекиване губитке у пословању, који могу настати као последица кредитног ризика, који је и уједно најзначајнији ризик у пословању банке, тј. банка је највише изложена кредитном ризику у односу на остале поменуте.

Други стуб дефинише принципе процесе супервизије адекватности капитала, као и моделе и методологије које банка користи за управљање ризицима. Инститиције за супервизију треба да испитају да ли су банке формирале адекватан капитал у складу са прописима. Ове институције контролишу и интерне методологије које су саме банке креирале и усвојиле. Оне обично очекују да ће банке одржавати адекватност капитала на нивоу већем од прописаног минимума, односно на нивоу који одговара ризицима којима је конкретна банка изложена.

Трећи стуб дефинише принципе тржишне дисциплине кроз обавезу банака да релевантне информације о ризицима и капиталу банке буду јавно доступне. Ове информације пружају могућност осталим учесницима на тржишту увид и оцену о банчином управљању ризицима и капиталом.

Тако је утврђена обавеза банака да ове информације обелодањују годишње или полугодишње, а неке банке информације објављују и квартално.

Док банке у Србији још увек нису прихватиле све савете Basela II, Базелски комитет је издао Basel III. Његов претходник, Basel II, је давао већи акценат на адекватност капитала, и управљање кредитним ризиком. Basel III се више осврће на ликвидност и везу између ликвидности и капитала.

1.3.2. Остала регулатива банака о управљању кредитним ризиком

Међу најзначајнијим регулативама је свакако *Одлука о управљању ризицима банке* коју је донела Народна банка Србије. Том одлуком се прописују ближи услови и начин идентификације, мерења и процене ризика којима је банка изложена у свом пословању, осим ризика усклађености пословања, као и управљање тим ризицима, укључујући и начин израчунавања појединачних показатеља пословања банке у вези са управљањем ризицима и ограничења које се односе на ризике.

Банка је дужна да успостави свеобухватан и поуздан систем управљања ризицима (што подразумева и кредитни ризик), који је укључен у све њене пословне активности и који обезбеђује да ризични профил банке увек буде у складу са већ утврђеном склоношћу ка ризицима. Систем управљања ризицима мора бити сразмеран природи, обиму и сложености пословања банке, односно њеном ризичном профилу.

Банка је дужна да управља кредитним ризиком на нивоу појединачних пласмана и на нивоу целокупног кредитног портфолија. Такође је дужна да успостави и одговарајући кредитни процес, тј. процес одобравања пласмана и процес управљања овим ризиком.

Поред ове одлуке, и Базелских стандарда, међу значајне прописе спадају (донетих од стране Народне банке Србије) и:

- Одлука о адекватности капитала банке;
- Одлука о објављивању података и информација банке којом је имплементиран Стуб 3 (из Базелских стандарда);
- Одлуке о контроли банкарске групе на консолидованој основи;
- Одлука о извештавању о адекватности капитала банке;
- Одлука о извештавању банака.

Поред постојећих законски прописаних одлука, банка је дужна да прави интерне одлуке и методологије о управљању кредитним ризиком. Такође је дужна да их благовремено модификује у складу са тржишним кретањима, као и новодонетим одлукама регулаторног тела.

Народна банка Србије је све своје прописе и законе донела у складу са Базелским стандардима. Већина банака у Србији је такође своје интерне методологије писала по узору на ове стандарде, међутим њихова права примена је још увек на почетном нивоу.

1.4. Ревизија финансијских извештаја банке

Ревизија финансијских извештаја по дефиницији Међународних стандарда ревизије 200 „има за циљ да омогући ревизору да изрази мишљење да ли су финансијски извештаји, по свим битним питањима, састављени у складу са утврђеним оквиром за финансијско извештавање“.

Ревизијски извештај изражава мишљење ревизора као независног експерта, а у вези степена веродостојности информација које су презентоване у финансијским извештајима банке. Прецизније, извештај ревизије осигурава корисницима ревизије (акционарима, инвеститорима, кредиторима, финансијским институцијама, јавности, власти и сличнима). Из овога произилази да је општи циљ ревизије финансијских извештаја изражавање мишљења о томе да ли су финансијски извештаји банке по свим материјално значајним аспектима, правилно презентовани, односно да ли су сачињени у складу са дефинисаним оквиром за финансијска извештавања. У поступку остварења овог циља у процесу ревизије потребно је остварити бројне посебне циљеве за сваку ставку у финансијском извештавању. Ти посебни циљеви ревизије су изведени из општих и посебних тврдњи менаџмента које су саставни део финансијских извештаја.

Укратко, опште тврдње менаџмента се свode на седам сегмената и то су:

- Постојање и дешавање;
- Комплетност (свеобухватност);
- Права (власништва) и обавезе;
- Вредновање и алокација;
- Презентација и обелодањивање;
- Математичка тачност;
- Разграничења.⁹

С обзиром на временска и трошковна ограничења, ревизор није у могућности да испита сваку трансакцију која се односи на финансијске извештаје. У таквим околностима, у сврху решавања проблема, уводи се концепт **материјалности** и правилности презентовања финансијских извештаја. По Међународним стандардима ревизије 320 „информација је **материјано значајна** ако би њено изостављање или погрешно приказивање могло утицати на економске одлуке које би корисници донели на бази финансијских извештаја“. Материјалност је величина ставке или процењене грешке која утиче на погрешне финансијске извештаје. Примена стандарда материјалности на посебна салда рачуна варира зависно од процене ревизора. Одговорност ревизора јесте да осигура да су све материјалне грешке приказане у израженом мишљењу ревизора.

Ревизија **финансијских извештаја банке** обухвата испитивање финансијских извештаја, као и података и метода примењених у њиховом састављању и на тој основи давања мишљења о томе да ли финансијски извештаји реално и објективно исказују

⁹ Андрић М., Крсмановић Б., Јакшић Д., *Ревизија – теорија и пракса*, Економски факултет Суботица, 2012

стање имовине, капитала и обавеза, као и резултате банке за период за који су финансијски извештаји састављени.

Спољна ревизије банака обухвата:

- Ревизију финансијских извештаја банака за које је прописана обавезна ревизија;
- Ревизију по захтеву, која се односи на ревизију пословања, ревизију бонитета, ревизију солвентности и ревизију специјалних биланса.

Ове две врсте ревизије се разликују у три главне области, а то су законска обавеза за ревизију, садржај извештаја о ревизији и корисници којима се извештаји достављају.

Сходно законским прописима, корисници ревизорских извештаја банака су правна лица за које је извршена ревизија, Народна банка Србије, акционари, кредитори, запослени радници, пословни партнери банке и други.

Садржај извештаја ревизије зависи од предмета испитивања, односно утврђених циљева који су дефинисани приликом одређивања ревизије. Извештај о извршеној ревизији доставља се руководству правног лица односно наручиоцу посла. Међутим, извештаји ревизије који су урађени по захтеву могу се ставити на располагање акционарима банке и другим заинтересованим странама, уколико руководство сматра да би то било у интересу банке.

Извештај о ревизији треба да садржи:

- Извештај и мишљење спољног ревизора;
- Финансијске извештаје банке који су били предмет испитивања и оцене, као и напомене уз финансијске извештаје;
- Писмо о презентацији финансијских извештаја;
- Анализе и прилоге.¹⁰

Обавеза вршења ревизије регулисана је *Законом о рачуноводству и ревизији, Законом о банкама, Међународним стандардима ревизије и Правилима професионалног понашања ревизора.*

¹⁰ *Закон о рачуноводству и ревизији*, Службени гласник Републике Србије, број 46/06, и 111/09

2. КРЕДИТИ И ПЛАСМАНИ БАНАКА

У овом делу рада фокусираћемо се на активу банке, тачније на билансне позиције кредита и пласмана у билансу. Дефинисаћемо неке појмове који се тичу самих пласмана, као и детаљније објашњење исправки вредности и резервација за потенцијалне губитке.

2.1. Билансна актива банке

Како би банка ефикасније и адекватније управљала ризицима којима је изложена у свом пословању, Народна банка Србије је прописала услове за праћење билансне активе. Они су представљени у *Одлуци о класификацији билансне активе и ванбилансних ставки банке*, и банке су дужне да исту у потпуности примењују и квалално извештајавају Народну банку Србије.

Током спровођења детаљних тестова, ревизор је дужан да у току анализе кредита и других пласмана, односно кредитног портфолија, сходно утврђеној стратегији ревизије, изврши проверу да ли је банка спровела поступке дефинисане овом Одлуком и да ли је извршила исправку вредности потраживања у складу са методологијом и да ли је формирала адекватну резерву за процењене губитке.

Билансну активу банке која се класификује чине:

- Доспели и недоспели краткорочни и дугорочни кредити;
- Депозити код банака;
- Камате и накнаде;
- Дугорочне и краткорочне хартије од вредности које се држе до доспећа, као и хартије од вредности које су расположиве за продају;
- Учешћа банке у капиталу других правних лица;
- Средства стечена наплатом потраживања;
- Пласмани по основу куповине деривата који служе као заштита од ризика;
- Друга билансна актива која се класификује.¹¹

Билансну активу која се не класификује чине:

- Готовина у благајни, средства на жиро-рачуну, злато и други племенити метали;
- Хартије од вредности које се могу рефинансирати код Народне банке Србије;
- Потраживања од Народне банке Србије или Републике Србије и потраживања банке обезбеђена њиховим безусловним гаранцијама плативим на први позив;
- Потраживања од влада и централних банака чланица Организације за економску сарадњу и развој (OECD) и потраживања банке обезбеђена њиховим безусловним гаранцијама плативим на први позив;
- Средства по виђењу и средства орочена до седам дана од дана стицања;

¹¹ Одлука о класификацији билансне активе и ванбилансних ставки банке, Службени гласник РС, бр. 94/2011, 57/2012 и 123/2012

- Уписани, а неуплаћени акцијски капитал;
- Сопствене акције;
- Залихе;
- Потраживања за више уплаћене пореске обавезе;
- Билансна актива по основу које је банка претежно изложена тржишном ризику и осталим врстама ризика различитим од кредитног ризика.¹²

Према регулативи Народне банке Србије, билансна актива се класификује на категорије А, Б, В, Г и Д почевши од оних ставки које су најмање ризичне до оних најризичнијих. Међутим, свака банка има и своје интерно дефинисане категорије по којима паралелно са критеријумима Народне банке Србије класификује ризичне пласмане (детаљније у тачки 2.3).

2.2. Класификовање билансне активе и обрачун резерве за потенцијалне губитке

Сходно прописима Народне банке Србије, банке су дужне да сва потраживања од правних лица класификује у категорије А, Б, В, Г и Д. Критеријуми за класификацију дужника су:

- Оцене финансијског стања и кредитне способности дужника;
- Благовременост у измиривању обавеза према банци;
- Квалитет средстава обезбеђења.

Класификација потраживања од физичких лица се врши на основу:

- Критеријума благовремености, односно доцње у измиривању обавеза према банци у последњих 12 месеци;
- Средства обезбеђења;
- Оцене могућности дужника да уредно измирује своје обавезе према банци које су извршене на основу адекватне документације.

Активима пословне политике банке дефинишу критеријуме за класификацију потраживања од физичких лица, која се односе на степен у коме су укупне месечне кредитне обавезе физичког лица изнад 30%, односно 50% његових редовних нето месечних прихода.

Након извршене класификације билансне активе банка утврђује (тј. обрачунава) **резерву за потенцијалне губитке**.

Под **резервом за потенцијалне губитке** билансне активе банке подразумева се посебна резерва за процењене губитке и резерва за опште банкарске ризике, коју банка обрачунава по интерној методологији која је донесена у складу са прописима Народне банке Србије и Базелским стандардима.

¹² Одлука о класификацији билансне активе и ванбилансних ставки банке, Службени гласник РС, бр. 94/2011, 57/2012 и 123/2012

Како би ефикасно управљања кредитним ризиком, неопходно је да банка својим актима утврди правила и процедуре за идентификовање, мерење и процену кредитног ризика, како би потенцијалне губитке, па самим тим и резерве за исте, свела на минимални ниво.

Прописана и усвојена правила и процедуре подразумевају дефинисање:

- Делокруга рада органа и организационих јединица банке, као и овлашћења запослених у банци у поступку одлучивања о одобравању кредита и настанку других потраживања банке и о изменама услова тих кредита и потраживања, лимите одлучивања, као и услове за чланство у органима у чијем су делокругу наведени послови;
- Поступака одлучивања дефинисаних у претходном ставу;
- Поступака одлучивања о одобравању великих изложености банке према једном лицу или групи повезаних лица и изложености банке према лицу повезаном са банком;
- Поступака за праћење квалитета билансне активе на нивоу банке и појединачног дужника, пре свега обезбеђивањем ажурних података о финансијском стању дужника и тржишној вредности средстава обезбеђења, као и других података важних за процену ризичности кредитног портфолија банке;
- Поступака за праћење и ограничавање концентрације потраживања у односу на поједине дужнике, групе повезаних дужника, привредне гране, земље, односно географска подручја и врсте кредитних услуга;
- Поступака сталног евидентирања, праћења и стављања под додатни надзор свих потраживања од дужника са статусом неизмиривања обавеза.¹³

Потраживања од дужника имају статус неизмирених обавеза када је испуњен неки од следећих услова:

- Банка сматра мало вероватним да ће дужник у потпуности измити своју обавезу према њој, без обзира на могућност наплате по основу активирања средстава обезбеђења, а посебно ценећи следеће елементе:
 - Престанак обрачунавања камате у складу са унутрашњим актима банке;
 - Делимичан или потпуни отпис потраживања;
 - Реструктуирање услед погоршања;
 - Финансијског стања дужника, уз умањење или продужење рока враћања главнице, камате или накнаде;
 - Ликвидацију или стечај дужника;
- Дужник је у доцњи више од 60 дана (касни са отплатом рате више од 60 дана) по било којој материјално значајној обавези према банци.¹⁴

¹³ Одлука о класификацији билансне активе и ванбилансних ставки банке, Службени гласник РС, бр. 94/2011, 57/2012 и 123/2012

¹⁴ исто

Након што банка одобри кредит клијенту, на контима датих кредита и депозита се књижи целокупан износ кредита, али само главнице, док се на рачунима потраживања по основу камата и накнаде књиже целокупна камата и пратеће накнаде, које је клијент дужан да врати у договореном року. Како клијент почне да отплаћује кредит (главницу и камату), тако се износ са припадајућих рачуна смањује. Уколико клијент до краја уговореног рока (доспећа кредита) редовно отплаћује своје рате, износ главнице и камате ће се сразмерно смањивати, све док се кредит не отплати. Међутим, уколико клијент почне да касни са отплатом (под кашњењем се подразумева доцња од 30 и више дана) банка у том случају бива изложена опасности да се пласирани кредит не врати, због чега може да претрпи губитак. У том случају банка врши резервацију на рачунима кредита и потраживања од камата. У зависности колико клијент касни са отплатом, банка резервише одређени проценат од преосталог износа кредита (то зависи од класификације клијента, да ли је у класи А, Б, В, Г или Д, о чему ћемо више у наредној тачки). Како се доцња повећава, тако се повећава и проценат резервације. Примера ради, за клијента који је у категорији А (касни са ратом до 30 дана) проценат резервације износи 1-2%, док за клијента који је у категорији Б (касни са ратом од 31 до 60 дана), резервише се 5-10% од преосталог износа кредита.

Уколико се деси да клијент, који је почео да касни са враћањем кредита, ипак врати кредит, тада се износ резервације отписује и виду ослобађања резерви, што позитивно утиче на финансијски резултат.

2.3. Управљање кредитним ризиком

Управљање кредитним ризиком је један од најважнијих задатака сваке банке јер неразумевање ризика и неадекватно управљање њиме може да изазове велике пословне проблеме и губитке. Због тога је посебно важно да се на адекватан начин контролише изложеност ризику и да се прате сва евентуална погоршања као и да се предузму превентивне мере како би се неповољне ситуације спречиле.

Управљање ризицима у банкарском пословању обухвата идентификовање, мерење и процену ризика с циљем минимизирања њихових негативних ефеката на финансијски резултат и капитал банке.

Народна банка Србије је имплементирала механизме за примену Базелског Стуба 2 на начин да је обавезала све банке да приликом управљања кредитним ризиком:

- њиме управљају на нивоу појединачних пласмана и на нивоу целокупног кредитног портфолија, као и да редовно анализирају структуру и квалитет кредитног портфолија;
- успоставе одговарајући кредитни процес, који обухвата процес одобравања пласмана и процес управљања овим ризиком;
- врше процену кредитног ризика која је заснована на квантитативним и квалитативним критеријумима који узимају у обзир карактеристике одређеног

дужника и пласмана и омогућавају јасно рангирање пласмана у одговарајуће ризичне категорије према степену наплативости;

- успоставе ефикасно праћење пласмана, како би се у случају погоршања финансијског стања и кредитне способности дужника или пружаоца кредитне заштите могле благовремено предузети одговарајуће мере за смањење кредитног ризика.

Такође, банке су дужне да дефинишу и усвоје *Методологију за обрачун исправке вредности билансне активе* којом ће прописати методе и технике за обрачун за исправке и резервисања.

Методологијом треба дефинисати критеријуме за разврставање потраживања која ће бити предмет појединачне (индивидуалне) процене и критеријуме за разврставање преосталих потраживања која ће се процењивати групно.

Методологијом банке је потребно дефинисати критеријуме који служе као основ (модел) за:

- Идентификовање потраживања за која ће се обрачун исправке вредности билансне активе и резервисања за потенцијалне губитке вршити на појединачној основи (индивидуална процена) и утврдити критеријуме разврставања преосталих потраживања у групе потраживања са сличним карактеристикама (врста производа, сектор, географска локација, врста средства обезбеђења, уредност у измиривању обавеза и слично) за потребе обрачуна на групној основи (групна процена).
- Идентификовање метода и техника које ће банка користити за индивидуалну и групну процену, укључујући и начин процене очекиваног времена наплате и процента вредности средства обезбеђења који ће бити наплаћен (узимајући у обзир трошкове активирања и наплате), факторе узете у обзир при утврђивању временских интервала за процену губитака на основу података из ранијих периода и друго.
- Обезбеђење да се потраживања која су предмет индивидуалне процене, а за која није утврђена исправка вредности билансне активе и резервисања за потенцијалне губитке укључује у групе потраживања са сличним карактеристикама за потребе групне процене, односно обрачуна исправке вредности билансне активе и резервисања за потенцијалне губитке тих потраживања на групној основи.
- Обезбеђење да све анализе, процене и остали поступци у процесу обрачуна исправке вредности билансне активе и резервисања за потенцијалне губитке буду прецизно објашњени и писмено документовани.
- Обезбеђење да исправка вредности билансне активе и резервисања за потенцијалне губитке буде заснована на тачним и ажурним подацима и да узме

у обзир све значајне унутрашње и спољне факторе који могу утицати на наплативност потраживања.¹⁵

У циљу адекватне примене усвојене методологије за обрачун исправке вредности билансне активе, банка одређује:

- Органе и организационе јединице у чијем ће делокругу бити процена кредитног ризика;
- Услове под којима се може вршити процена кредитног ризика.

Процена кредитног ризика, коме је банка изложена, мора бити документована и на одговарајући начин образложена.

Народна банка Србије прописује основицу за обрачун посебне резерве као распон за обрачун посебне резерве за процењене губитке по категоријама класификованих потраживања. Основица за обрачун посебне резерве за процењене губитке представља **брuto књиговодствену вредност потраживања** и то као збир:

- 1 – 2% потраживања класификованих у категорију А;
- 5 – 10% потраживања класификованих у категорију Б;
- 20 – 35% потраживања класификованих у категорију В;
- 40 – 75% потраживања класификованих у категорију Г;
- 100 % потраживања класификованих у категорију Д.¹⁶

Банке својом методологијом дефинишу критеријуме за обрачун посебне резерве за процењене губитке у оквиру горе наведених распона.

Приликом анализе кредитног портфолија, у циљу процене потенцијалних ризика и обрачуна резерве за процењене губитке, банка врши сегментацију, тј. поделу портфолија на потраживања од правних лица и потраживања од физичких лица.

Обрачуната посебна резерва за процењене губитке умањује се за исправке вредности билансне активе која су, у складу са унутрашњим актима банке, обрачуната и исказана на терет расхода.

Банка је дужна да усвојену методологију за обрачун резервисања примењује на систематичан начин и конзистентно у току временског периода. Процена резервисања се врши на бази дефинисаних и усвојених, формалних правила узимајући у обзир и процену неформалних елемената, као што су неизвесност и потенцијални ризици.

Резервисање се сматра прихватљивим само ако постоје докази који утврђују вероватноћу настанка догађаја који може изазвати одлив средстава банке.

¹⁵ Одлука о класификацији билансне активе и ванбилансних ставки банке, Службени гласник РС, бр. 94/2011, 57/2012 и 123/2012

¹⁶ исто

Уобичајени доказ чине:

- Информације сакупљене приликом редовног прегледа пословања дужника;
- Информације сакупљене приликом ванредног прегледа пословања дужника;
- Информације о принудној наплати потраживања и блокади;
- Информације о данима кашњења у измирењу обавеза;
- Информације о прегледу хипотека;
- Друге информације везане за погоршање финансијског стања дужника.

Адекватно управљање кредитним ризиком ће омогућити банкама да губитке по основу кредита сведу на најмању могућу меру. Стога су поред самих банака и њиховог супервизора Народне банке Србије и сами ревизори посебно концентрисани на овај сегмент биланса банке.

3. РЕВИЗИЈА БИЛАНСНИХ ПОЗИЦИЈА КРЕДИТА И ПЛАСМАНА

У овом делу рада ћемо дати преглед пласмана у банкарском сектору Србије. Фокусираћемо се на највеће банке у Србији, по критеријуму укупне билансне суме, тј. узећемо у обзир банке са највећом укупном активом. Приказаћемо кретања кредита и пласмана, као и битних показатеља који се тичу кредитног ризика.

3.1. Преглед највећих банака у Србији

По критеријуму величине билансне суме (у милијардама динара), на графику 2 су приказане 10 највећих банака.

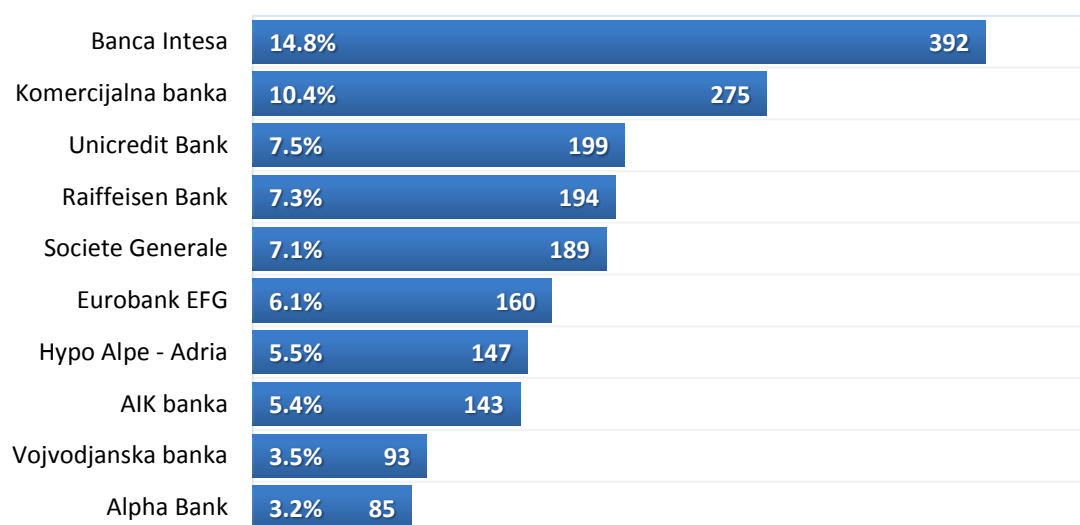

График 2: Преглед 10 највећих банака у Србији на дан 31.12.2011.

Извор: Народна банка Србија (<http://www.nbs.rs>)

Као што можемо видети, *Banca Intesa* има највећи тржни удео (скоро 15%) у банкарском сектору Србије, са укупном билансом сумом од 392 милијарде динара. Иза ње се налази *Komercijalna banka* са укупном активом од 275 милијарди динара и тржишним учешћем од 10%, док је на трећем месту *Unicredit Bank* са укупном активом од 199 милијарди динара, која заузима 7.5% банкарског тржишта у Србији.

3.2. Методологија ревизије билансне позиције датих кредита и пласмана и анализа података

Важно је напоменути да поред кредитирања становништва и привреде, банка такође улаже у хартије од вредности и сличне финансијске инструменте. Она такође може имати и учешћа у капиталу неке друге фирме (на пример, *Leasing* куће су углавном самосталне фирме, чији власник је банка која ју је и основала).

Позиције биланса стања које ћемо анализирати су следеће:

- Готовина и готовински еквиваленти (са посебном пажњом на девизне рачуне које банке имају код других банака);
- Опозиви кредити и депозити (у највећем броју случаја то су репо трансакције¹⁷);
- Потраживања по основу камата, накнада и остало;
- Дати кредити и депозити;
- Хартије од вредности (које се држе због трговања, које се држе до доспећа и које се држе за продају);
- Удели (учешћа у капиталима других правних лица);
- Остали пласмани.

У наредним тачкама приказаћемо преглед пласмана банака, као и њихових обезвређења (пласмани за које је извршена резервација). Затим ћемо пажњу посветити пласманима који су недоспели и који су необезвређени (тзв. „здрави“ пласмани), као и пласмани који су доспели, али нису обезвређени (пласмани који су у доцњи).

Извршићемо и преглед концентрације ризика финансијских средстава са изложеношћу кредитном ризику по регијама, делатностима и рочностима.

3.2.1. Пласмани и обезвређења пласмана највећих банака у Србији

Поменути пласмани ће бити приказани у табеларној форми у **брuto износу**, тј. укупној изложености по свакој категорији биланса. У теоријском делу рада је објашњено како се врши резервација пласмана за потенцијалне губитке, и то заправо представља **обезвређење пласмана**. Када се пласман одобри, књижи се његова **нето вредност** (износ пласмана), али уколико се изврши резервација (обезвређење) пласмана (на пример, банка је проценила да је тај пласман ризичан, или ако је у питању кредит клијенту, а клијент касни са отплатом), онда се брuto износ (збир апсолутних вредности нето износа и резервација) сматра максималном изложеношћу. Разлог томе лежи у чињеници да, уколико се догоди најгори сценарио (на пример, клијент више никако није у могућности да отплати кредит), отписује се брuto износ, тј. износ кредита и пратећа резервација, што има негативан ефекат на финансијски резултат.

У табелама 3 и 4 дат је преглед свих пласмана и њихових обезвређења у 10 највећих банака у Србији за 2010. и 2011. годину. Напоменућемо да услед различитих форми ревизорских извештаја (који чине извор података представљене анализе) детаљнија компарација унутар позиција није изводљива.

¹⁷ Репo трансакције (енглески *Repurchase agreement*) хартијама од вредности подразумева се куповина и продаја хартија од вредности у којој су се уговорне стране споразумеле да на датум куповине продавац прода купцу хартије од вредности, који плаћа куповну цену те хартије, уз истовремену обавезу купца да на уговорени датум реоткупа те исте хартије од вредности прода продавцу, који је у обавези да купцу плати уговорену реоткупну цену.

Табела 3: Преглед пласмана и обезвређења у 2011. години

	BANCA INTESA	KOMERCIJALNA BANKA	UNICREDIT BANK	RAIFFEISEN BANK	SOCIETE GENERALE	HYPO ALPE - ADRIA	EUROBANK EFG	AIK BANKA	VOJVODANSKA BANKA	ALPHA BANK
(у 000 динара)										
ГОТОВИНА И ГОТОВИНСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ										
У динарима	13,205,166	11,723,004	3,454,385	5,758,543	6,009,512	4,938,985	5,275,060	4,696,488	4,331,408	2,968,217
жиро-рачун	10,146,499	9,992,491	3,025,288	4,284,779	5,102,610	4,039,039	4,605,757	3,821,674	3,029,382	2,311,491
готовина у благајни	2,743,000	1,730,513	429,097	1,473,764	906,902	500,298	669,303	874,814	1,302,026	646,481
остало	315,667	0	0	0	0	399,648	0	0	0	10,245
У иностраној валути	3,021,899	5,505,966	1,679,981	11,112,958	2,913,130	1,510,412	1,408,742	3,067,628	4,828,157	2,879,598
девизни рачуни код других банака	541,445	3,892,766	1,222,227	8,132,274	2,126,676	321,564	119,870	1,687,210	3,048,862	2,426,957
готовина у благајни	2,383,905	1,410,114	450,096	2,971,253	786,454	1,188,848	1,272,736	1,380,418	1,715,011	452,641
остало	96,549	203,086	7,658	9,431	0	0	16,136	0	64,284	0
Бруто износ	16,227,065	17,228,970	5,134,366	16,871,501	8,922,642	6,449,397	6,683,802	7,764,116	9,159,565	5,847,815
Исправка вредности	-4,504	0	0	-911	0	-637	0	0	0	0
Нето износ	16,222,561	17,228,970	5,134,366	16,870,590	8,922,642	6,448,760	6,683,802	7,764,116	9,150,564	5,847,815
ОПОЗИВНИ КРЕДИТИ И ДЕПОЗИТИ										
У динарима	33,000,000	11,500,000	11,717,604	7,000,000	13,700,000	4,506,554	5,516,385	2,000,000	4,700,000	0
кредити по репо трансакцијама	33,000,000	11,500,000	11,717,604	7,000,000	11,300,000	4,506,554	5,516,385	2,000,000	4,700,000	0
остало	0	0	0	0	2,400,000	0	0	0	0	0
У иностраној валути	50,162,819	43,760,711	21,856,393	31,057,407	26,283,492	16,181,403	24,505,152	34,357,134	16,875,211	15,344,861
обавезна резерва код Народне банке Србије	50,162,819	43,760,711	21,856,393	31,057,407	26,283,492	16,181,403	24,505,152	34,357,134	16,875,211	15,344,861
остало	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Бруто износ	83,162,819	55,260,711	33,573,997	38,057,407	39,983,492	20,687,957	30,021,537	36,357,134	21,575,211	15,344,861
Исправка вредности	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Нето износ	83,162,819	55,260,711	33,573,997	38,057,407	39,983,492	20,687,957	30,021,537	36,357,134	21,575,211	15,344,861
ПОТРАЖИВАЊА ПО ОСНОВУ КАМАТЕ, НАКНАДА И ОСТАЛО										
У динарима	4,700,036	2,419,425	1,041,677	1,192,909	1,038,777	3,445,225	1,331,115	4,033,374	539,440	1,477,786
потраживања за камату и накнаду	4,556,496	2,064,607	996,129	626,492	1,038,777	3,445,225	1,188,595	4,033,325	477,127	1,467,767
остало	143,540	354,818	45,548	566,417	0	0	142,520	49	62,313	10,019
У иностраној валути	100,201	408,046	71,753	22,305	9,916	266,285	75,143	62,877	359,380	677,915
потраживања за камату и накнаду	100,201	364,018	71,753	16,947	9,916	266,285	55,422	62,877	359,380	677,915
остало	0	44,028	0	5,358	0	0	19,721	0	0	0
Бруто износ	4,800,237	2,827,471	1,113,430	1,215,214	1,048,693	3,711,510	1,406,258	4,096,251	898,820	2,155,701
Исправка вредности	-1,814,648	-1,639,898	-491,117	-55,285	-416,823	-1,398,869	-596,010	-2,271,769	-624,794	-1,443,199
Нето износ	2,985,589	1,187,573	622,313	1,159,929	631,870	2,312,641	810,248	1,824,482	274,026	712,502
ДАТИ КРЕДИТИ И ДЕПОЗИТИ										
У динарима	253,265,514	141,800,098	123,511,851	100,761,809	126,724,936	105,879,417	99,754,749	71,975,823	45,626,755	14,801,718
У иностраној валути	11,405,637	24,609,356	15,028,184	9,954,832	3,706,738	5,237,438	6,399,905	5,433,696	14,090,106	42,347,328
Бруто износ	264,671,151	166,409,454	138,540,035	110,716,641	130,431,674	111,116,855	106,154,654	77,409,519	59,716,861	57,149,046
Исправка вредности	-15,333,426	-10,690,247	-5,611,007	-7,932,366	-3,848,520	-11,754,548	-6,711,027	-10,790,881	-8,469,697	-4,479,023
Нето износ	249,337,725	155,719,207	132,929,028	102,784,275	126,583,154	99,362,307	99,443,627	66,618,638	51,247,164	52,670,023
ХАРТИЈЕ ОД ВРЕДНОСТИ										
Бруто износ	17,820,291	25,642,583	19,991,653	24,134,651	5,059,857	12,664,115	n.a.	12,485,073	1,938,992	224,827
Исправка вредности	-35,704	-4,611	-61,644	-232,487	-2,055	-1,752	n.a.	-747,477	-58,390	-218,216
Нето износ	17,784,587	25,637,972	19,930,009	23,902,164	5,057,802	12,662,363	14,393,074	11,737,596	1,880,602	6,611
УДЕЛИ (УЧЕШЋА)										
Бруто износ	963,288	6,193,772	12,061	648,631	365,039	864	20,479	75,023	517,927	95,974
Исправка вредности	-720	-370,189	-12,061	-117,570	0	-864	0	-19,794	-464,424	0
Нето износ	962,568	5,823,583	0	531,061	365,039	0	20,479	55,229	53,503	95,974
ОСТАЛИ ПЛАСМАНИ										
Бруто износ	12,759,866	4,981,479	3,049,547	5,357,108	4,810,161	3,540,883	2,008,895	6,739,040	1,514,799	8,858,014
Исправка вредности	-1,238,285	-2,793,946	-524,614	-178,921	-872,997	-2,164,276	-452,797	-939,187	-892,964	-4,753,132
Нето износ	11,521,581	2,187,533	2,524,933	5,178,187	3,937,164	1,376,607	1,556,098	5,799,853	621,835	4,104,882

Извор: Званични ревизорски извештаји банака

Табела 4: Преглед пласмана и обезвређења у 2010. години

	BANCA INTESA	KOMERCIJALNA BANKA	UNICREDIT BANK	RAIFFEISEN BANK	SOCIETE GENERALE	HYPO ALPE - ADRIA	EUROBANK EFG	AIK BANKA	VOJVODANSKA BANKA	ALPHA BANK
(у 000 динара)										
ГОТОВИНА И ГОТОВИНСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ										
У динарима	17,998,955	13,398,776	4,713,113	2,715,618	906,065	4,747,582	1,191,616	3,816,116	3,809,630	2,505,122
жиро-рачун	7,847,530	11,733,730	4,230,661	1,004,884	148,072	3,613,167	471,354	3,106,903	1,925,474	1,898,223
готовина у благајни	2,261,201	1,665,046	482,452	1,710,734	757,993	497,837	720,262	709,213	1,882,152	598,024
остало	7,890,224	0	0	0	0	636,578	0	0	2,004	8,875
У иностраној валути	2,055,983	7,325,869	1,666,750	2,425,102	1,561,075	1,659,845	1,654,101	2,017,715	2,744,988	1,048,786
девизни рачуни код других банака	487,608	5,628,479	1,167,138	339,797	852,165	410,721	191,007	1,093,854	1,071,877	550,616
готовина у благајни	1,484,068	1,443,537	497,502	2,079,029	708,910	1,249,124	1,447,230	923,861	1,593,351	498,170
остало	84,307	253,853	2,110	6,276	0	0	15,864	0	79,760	0
Бруто износ	20,054,938	20,724,645	6,379,863	5,140,720	2,467,140	6,407,427	2,845,717	5,833,831	6,554,618	3,553,908
Исправка вредности	-1,690	0	0	-839	0	-69	0	0	-9,064	0
Нето износ	20,053,248	20,724,645	6,379,863	5,139,881	2,467,140	6,407,358	2,845,717	5,833,831	6,545,554	3,553,908
ОПОЗИВНИ КРЕДИТИ И ДЕПОЗИТИ										
У динарима	7,000,000	200,000	1,003,194	10,000,000	4,100,000	0	8,809,775	4,000,000	5,000,000	0
кредити по репо трансакцијама	7,000,000	200,000	1,003,194	10,000,000	0	0	8,809,775	4,000,000	5,000,000	0
остало	0	0	0	0	4,100,000	0	0	0	0	0
У иностраној валути	44,409,640	43,415,232	18,023,790	31,635,151	15,080,740	28,082,002	20,028,596	16,219,755	17,235,813	15,055,905
обавезна резерва код Народне банке Србије	44,409,640	43,415,232	18,023,790	31,635,151	14,076,942	28,082,002	20,028,596	16,219,755	17,235,813	15,055,905
остало	0	0	0	0	1,003,798	0	0	0	0	0
Бруто износ	51,409,640	43,615,232	19,026,984	41,635,151	19,180,740	28,082,002	28,838,371	20,219,755	22,235,813	15,055,905
Исправка вредности	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Нето износ	51,409,640	43,615,232	19,026,984	41,635,151	19,180,740	28,082,002	28,838,371	20,219,755	22,235,813	15,055,905
ПОТРАЖИВАЊА ПО ОСНОВУ КАМАТЕ, НАКНАДА И ОСТАЛО										
У динарима	3,962,248	2,569,165	682,213	512,622	736,615	2,618,254	1,044,563	3,098,705	618,549	1,360,939
потраживања за камату и накнаду	3,814,347	2,218,888	656,611	398,667	736,615	2,618,254	992,825	3,098,656	480,918	1,359,960
остало	147,901	350,277	25,602	113,955	0	0	51,738	49	137,631	979
У иностраној валути	131,338	348,334	65,510	20,036	4,940	231,368	20,710	58,385	375,719	732,008
потраживања за камату и накнаду	131,338	348,334	65,510	20,036	4,940	231,368	20,710	58,385	375,719	732,008
остало	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Бруто износ	4,093,586	2,917,499	747,723	532,658	741,555	2,849,622	1,065,273	3,157,090	994,268	2,092,947
Исправка вредности	-1,559,748	-1,732,257	-325,516	-36,489	-356,843	-956,587	-367,392	-1,528,029	-662,052	-1,341,183
Нето износ	2,533,838	1,185,242	422,207	496,169	384,712	1,893,035	697,881	1,629,061	332,216	751,764
ДАТИ КРЕДИТИ И ДЕПОЗИТИ										
У динарима	233,947,580	129,397,152	106,711,161	86,259,504	101,929,203	95,822,493	126,291,171	67,860,011	47,227,082	15,607,101
У иностраној валути	26,404,437	31,723,818	8,713,220	16,517,807	3,816,190	4,664,536	7,150,827	37,953,982	16,297,287	52,972,841
Бруто износ	260,352,017	161,120,970	115,424,381	102,777,311	105,745,393	100,487,029	133,441,998	105,813,993	63,524,369	68,579,942
Исправка вредности	-15,264,727	-10,554,659	-3,169,859	-5,792,720	-2,636,862	-9,235,389	-4,766,251	-9,143,056	-11,798,873	-3,784,390
Нето износ	245,087,290	150,566,311	112,254,522	96,984,591	103,108,531	91,251,640	128,675,747	96,670,937	51,725,496	64,795,552
ХАРТИЈЕ ОД ВРЕДНОСТИ										
Бруто износ	19,396,837	18,267,759	23,136,900	23,939,266	4,737,638	12,076,255	n.a.	4,586,916	2,247,367	1,503,476
Исправка вредности	-16,148	-262	-63,538	-117,790	-6,089	-472	n.a.	-641,472	-62,676	-2,333
Нето износ	19,380,689	18,267,497	23,073,362	23,821,476	4,731,549	12,075,783	11,994,523	3,945,444	2,184,691	1,501,143
УДЕЛИ (УЧЕШЋА)										
Бруто износ	948,927	6,197,762	12,061	597,684	342,069	57,028	20,479	91,034	1,078,849	223,599
Исправка вредности	-894	-371,757	-12,061	-76,380	0	0	0	-19,794	-576,126	-218,216
Нето износ	948,033	5,826,005	0	521,304	342,069	57,028	20,479	71,240	502,723	5,383
ОСТАЛИ ПЛАСМАНИ										
Бруто износ	11,214,338	5,165,103	2,884,671	5,252,222	3,211,607	2,173,239	561,903	6,076,844	1,357,823	8,010,663
Исправка вредности	-943,751	-2,857,092	-478,126	-338,907	-605,035	-683,549	-185,307	-821,631	-835,633	-2,372,722
Нето износ	10,270,587	2,308,011	2,406,545	4,913,315	2,606,572	1,489,690	376,596	5,255,213	522,190	5,637,941

Извор: Званични ревизорски извештаји банака

Из приложених табела, како за 2011. годину тако и за 2010. годину, можемо видети да **дати кредити и депозити** обухватају највећи проценат од укупних пласмана, што је и

било за очекивати, с обзиром на чињеницу да основи посао банке јесте да позајмљује новац.

Опозиви кредити и депозити су следећи по величини пласмани којима се банке баве, иако су они по волумену око 4 пута мањи од датих кредита и депозита. Банке често пласирају вишак својих ликвидних средстава у репо трансакције (које чине преко 95% ове позиције), јер је то један од најсигурнијих пласмана, тачније носе минималан ризик.

Банке своја средства улажу и у **хартције од вредности**. То су следећи по величини пласмани. Углавном су то обвезнице и акције компанија, али и државних неризичних трезорских записа. У последњих неколико година док траје криза, банке све више прибегавају пласманима у државне записе него у обвезнице фирми, које носе ризик у складу са стањем у земљи.

Остале групе пласмана, **потраживања за камате и накнаде од пласираних кредита, удели и остали пласмани**, заузимају мало учешће у укупним пласманима, али и они чине изложеност банке кредитном ризику. Потраживања за камату и накнаду су у директној вези са датим кредитима и депозитима, па самим тим уколико дође до отписа кредита, отписују се и пратеће камате и накнаде, што опет има утицај на финансијски резултат банке.

На графику 3 представљен је компаративни преглед бруто изложености по ставкама биланса. Укупну изложеност кредитном ризику чини збир свих горе наведених позиција, осим опозивних кредита и депозита, а од позиције *Готовина и готовински еквиваленти* се укључују само девизни рачуни код других банака. Свака ставка биланса, као и укупна изложеност, је сортирана по изложености банака у 2011. години, при чему су подаци у милионима динара.

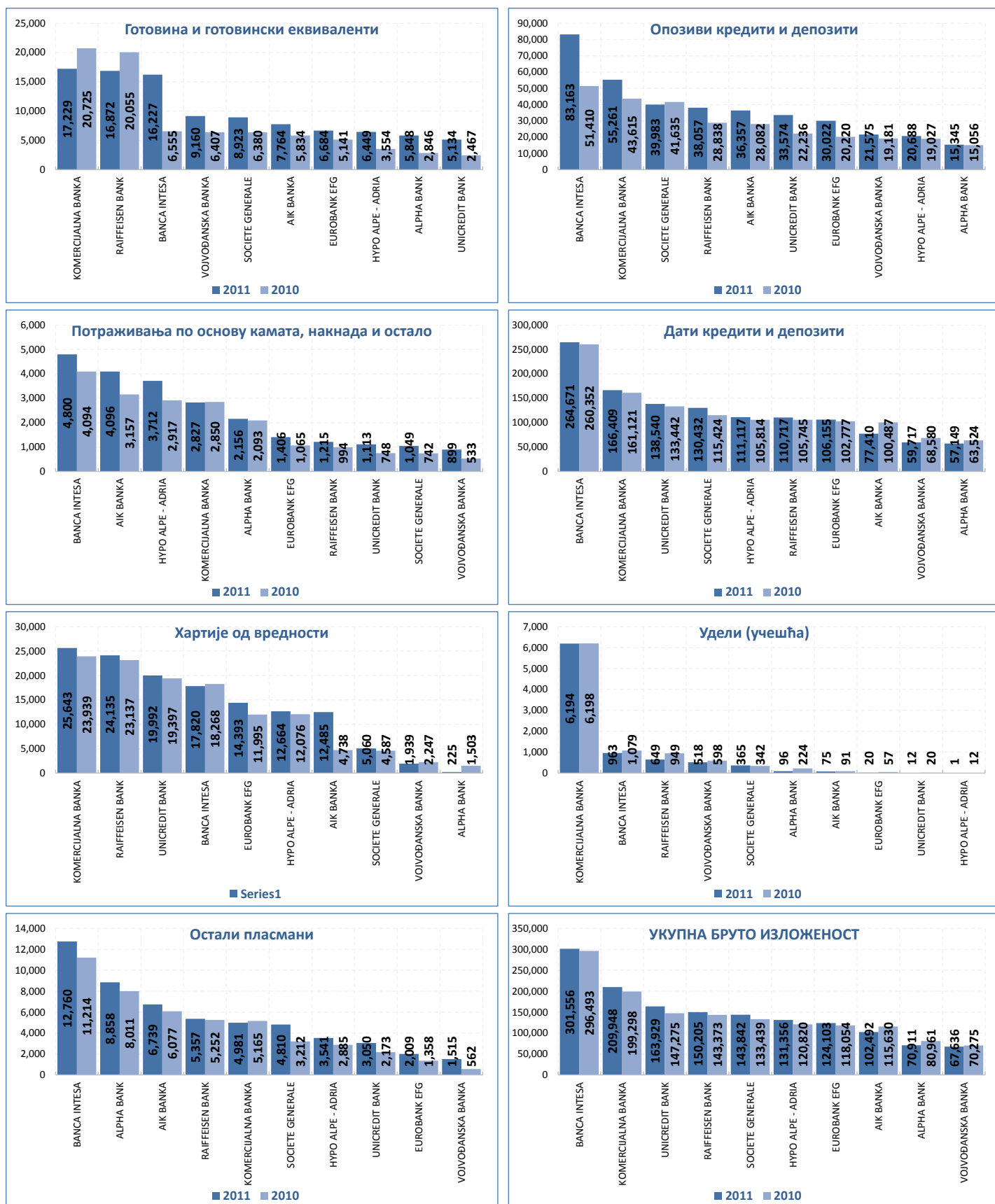

График 3: Рангирање бруто пласмана

Ако бисмо детаљније погледали укупну бруто изложеност видели бисмо да је рангирање скоро идентично као и рангирање банака по критеријуму укупне билансне

суме. Логично је било за очекивати да *Banca Intesa* има највећу бруто изложеност (с обзиром на чињеницу да има највећу активу), док је на зачељу листе ситуација за нијансу другачија, тј. *Vojvođanska banka* има мању бруто изложеност од *Alpha banke* иако има већу активу.

Највећи скок укупне бруто изложености у 2011. години у односу на 2010. забележила је *Unicredit Bank* (11%) коју прате *Hypo Alpe – Adria* и *Societe Generale* са растом од 8% и 9%, респективно, док су раст од око 5% забележиле *Komercijalna banka*, *Raiffeisen Bank* и *Eurobank EFG*. *Banca Intesa* је имала благи раст од 2%, а *AIK banka* и *Alpha Bank* су једине забележиле пад од, редом, 11% и 12%.

Што се тиче најзначајније позиције, дати кредити и депозити, највећи раст је имала *Raiffeisen Bank*, која је увећала свој кредитни портфолио за 13%. Благе порасте (од 2 – 5%) су имали *Banca Intesa*, *Komercijalna banka*, *Unicredit Bank*, *Societe Generale*, *Hypo Alpe – Adria* и *Eurobank EFG*, док су *Vojvođanska banka*, *Alpha Bank* и *AIK banka* имале пад портфолија од 10%, 13% и 23%, респективно.

Banca Intesa је имала највеће повећање на позицији опозивних кредита и депозита (чак 62%), а *Komercijalna banka* предњачи у учешћима у капиталу других лица, и чини 70% од укупних удела 10 највећих банака.

3.2.2. Недоспели и необезвређени пласмани највећих банака у Србији

Недоспели пласмани представљају пласмане који још увек нису стигли на наплату. Прецизније, то су пласмани који нису у доцњи и они доносе редовне приходе банци. То су такозвани „здрави“ пласмани.

У теоријком делу рада смо говорили о класификацији билансне активе, где смо видели да се ставке могу класификовати у групе А, Б, В, Г и Д (А најсигурнија, Д најризичнија класа) у зависности од ризичности пласмана. Недоспели пласмани у највећем броју случаја припадају групи А.

Како банка редовно остварује приходе од ових пласмана, за њих није потребно вршити резервације у случају неочекиваних губитака, тј. ови пласмани су **необезвређени**.

У табели 5 је дат преглед **недоспелих и необезвређених пласмана** у неким од највећих банака у Србији.

Табела 5: Преглед недоспелих и необезвређених пласмана

BANCA INTESA			HYPO ALPE - ADRIA		
Недоспели и необезвређени пласмани у 000 динара			Недоспели и необезвређени пласмани у 000 динара		
Пласмани банкама	2011	2010	Пласмани банкама	2011	2010
Корпоративни пласмани	847,442	15,127,316	Корпоративни пласмани	2,453,085	2,114,184
Пласмани малим и средњим предузећима	68,608,987	53,978,801	Пласмани малим и средњим предузећима	39,794,947	27,912,493
Хипотекартни кредити становништву	105,144,151	107,348,602	Пласмани државним институцијама	7,865,947	5,023,547
Остали пласмани становништву	21,487,843	20,613,180	Пласмани становништву	2,856,972	3,440,142
Укупно	34,364,864	33,148,342	Укупно	34,432,811	20,623,233
	230,453,288	230,216,242		87,403,762	59,113,599
KOMERCIJALNA BANKA			EUROBANK EFG		
Недоспели и необезвређени пласмани у 000 динара			Недоспели и необезвређени пласмани у 000 динара		
Категорија 1	2011	2010	Пласмани банкама	2011	2010
Категорија 2	13,742,823	25,466,615	Пласмани комитентима	16,031,413	37,968,309
Категорија 3	2,619,165	3,224,781	Укупно	69,248,660	82,551,673
Категорија 4	39	11,039		85,280,073	120,519,982
Категорија 5	0	9,628			
Укупно	0	10,481			
	16,362,027	28,722,544			
RAIFFEISEN BANK			AIK BANKA		
Недоспели и необезвређени пласмани у 000 динара			Недоспели и необезвређени пласмани у 000 динара		
Пласмани банкама	2011	2010	Пласмани банкама	2011	2010
Пласмани државним институцијама	18,635,453	17,916,885	Корпоративни пласмани	1,724,641	30,142,876
Пласмани великим предузећима	4,322,892	4,212,029	Пласмани малим и средњим предузећима	4,527,000	32,913,541
Пласмани средњим предузећима	40,832,070	43,070,670	Пласмани становништву	2,532,359	2,770,665
Пласмани становништву	6,765,949	6,278,413	Укупно	0	0
Пласмани малим предузећима	29,331,847	28,052,218		8,784,000	65,827,082
Укупно	916,241	1,277,868			
	100,804,452	100,808,083			
SOCIETE GENERALE			VOJVODANSKA BANKA		
Недоспели и необезвређени пласмани у 000 динара			Недоспели и необезвређени пласмани у 000 динара		
Пласмани банкама	2011	2010	Пласмани банкама	2011	2010
Корпоративни пласмани	725,178	463,148	Корпоративни пласмани	2,009,722	287,313
Пласмани малим и средњим предузећима	87,165,796	73,543,147	Пласмани малим и средњим предузећима	13,508,679	14,091,319
Хипотекартни кредити становништву	291,141	333,478	Пласмани становништву	379,725	627,134
Остали пласмани становништву	12,945,131	9,203,601	Укупно	19,200,167	19,432,234
Остало	10,974,102	10,020,563		35,098,293	34,438,000
Укупно	1,788,900	0			
	113,890,247	93,563,937			

Извор: Званични ревизорски извештаји банака

Све банке теже ка што већем волумену оваквих пласмана и што већем учешћу истих у укупном портфолију, јер они заиста доносе зараду банци.

Посматрајући апсолутне износе, *Banca Intesa* има највише „здравих“ пласмана, што и јесте за очекивати с обзиром на величину активе. Међутим, остатак ранга се не поклапа са рангирањем билансне суме. *Societe Generale* и *Raiffeisen Bank* су следеће по величини ових пласмана, док *Vojvodanska*, *Komercijalna* и *AIK banka* најмање ових пласмана.

Оно што је занимљиво, а тиче се ових пласмана, је колико ови пласмани чине удео од укупне активе. На графику 4 можемо видети рангирање по уделу недоспелих пласмана у укупној активи за 2011. годину, као и приказ процената за 2010. годину.

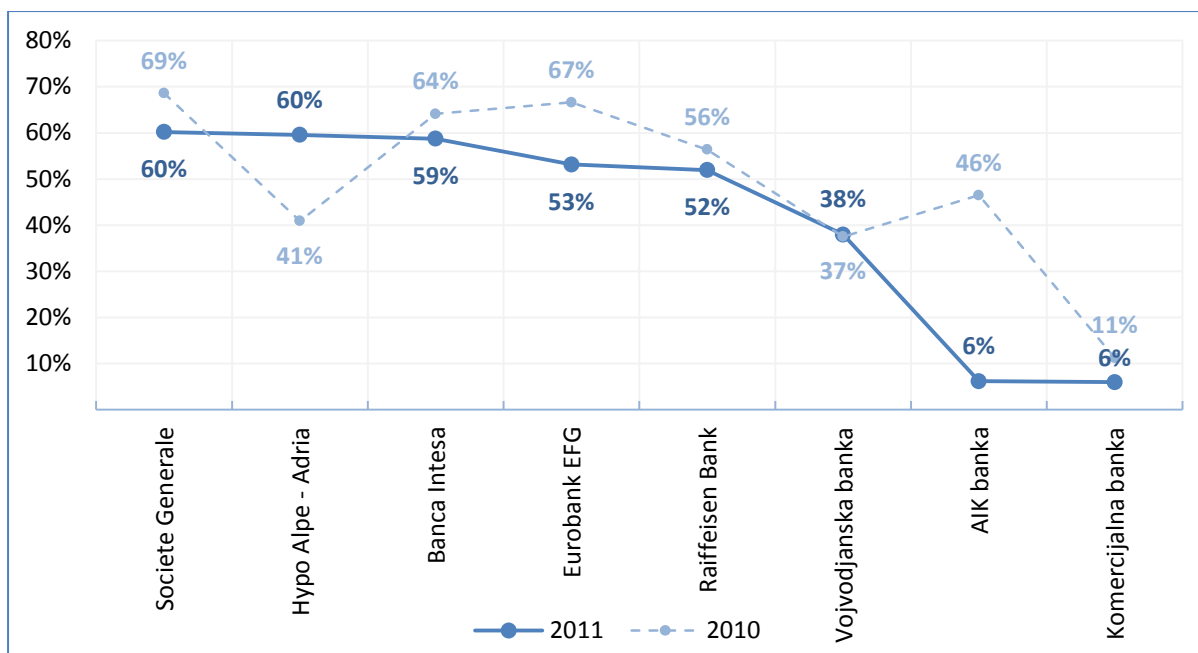

График 4: Недоспели и необезвређени пласмани у односу на укупну активу

Видимо да *Societe Generale*, *Hypo Alpe – Adria* и *Banca Intesa* имају „најздравије“ пласмане, али и *Eurobank EFG* и *Raiffeisen Bank* имају завидне проценте. *Vojvodjanska banka* је на лошијем нивоу од претходних банака, док су *AIK* и *Komerцијална банка* на забрињавајуће ниском нивоу.

Што се тиче промена, једини су *Hypo Alpe – Adria* (за 19%) и *Vojvodjanska banka* (за 1%) поправили свој портфолио, док су остале банке имале погоршање. Највећи пад се десио код *AIK banke* (за 40%), а код *Eurobank EFG* и *Societe Generale* знатно мањи (падови од 13% и 9%, редом). Остале банке су имале пад до највише 5%.

Економска ситуација у земљи (између осталог и висок раст курса евро-динар) је имала директан утицај на овај показатељ. Све је више фирми и физичких лица који нису у могућности да враћају кредите, па стога и рацио „добрих“ пласмана опада.

3.2.3. Доспели и необезвређени пласмани

Доспели пласмани су пласмани који су доспели на наплату, али нису наплаћени (банка није приходовала по тим пласманима). Типичан пример је када клијент касни са отплатом рате за кредит. Природно је очекивати да банка овакве пласмане обезвређује, тј. да врши резервацију средстава у случају неочекиваних губитака. Међутим, доспели, а необезвређени пласмани су такви да имају веома добро покриће, обезбеђени су. Примера ради, државна фирма увек може имати гаранције од државе да ће испунити све своје обавезе, па стога банка неће обезвредити пласман. Такође, ситуација је слична уколико банка пласира вишак својих ликвидних средстава некој другој банци

која је рангирана оценом AAA по стандардима фирме Standard & Poor's¹⁸, а банка дужник касни са враћањем средстава. Може да се деси и да клијент, корисник стамбеног кредита, редовно враћа рату 10 година закасни са уплатом рате месец дана. И у том случају банка не би требало да врши резервације. Међутим, то све зависи од банке до банке, односно од ригорозности њене методологије за обезвређивање.

У табели 6 дат је преглед ових пласмана у неким од највећих банака у Србији за 2010. и 2011. годину.

Табела 6: Преглед доспелих и необезвређених пласмана

BANCA INTESA	2011	2010
<i>Доспели и необезвређени пласмани у 000 динара</i>		
Пласмани банкама	7,932	14,332
Корпоративни пласмани	4,410,800	3,706,117
Пласмани малим и средњим предузећима	8,341,426	15,000,338
Хипотекартни кредити становништву	4,213,881	790,248
Остали пласмани становништву	3,355,571	3,064,797
Укупно	20,329,610	22,575,832

KOMERCIJALNA BANKA	2011	2010
<i>Доспели и необезвређени пласмани у 000 динара</i>		
Категорија 1	91,047	142,514
Категорија 2	13,381	969
Категорија 3	7,379	299
Категорија 4	0	1,449
Категорија 5	0	5,436
Укупно	111,807	150,667

SOCIETE GENERALE	2011	2010
<i>Доспели и необезвређени пласмани у 000 динара</i>		
Пласмани банкама	0	13
Корпоративни пласмани	8,637,466	8,642,270
Пласмани малим и средњим предузећима	65,375	58,513
Хипотекартни кредити становништву	1,274,521	851,167
Остали пласмани становништву	1,742,491	1,478,161
Остало	1,100	0
Укупно	11,720,953	11,030,124

HYPO ALPE - ADRIA	2011	2010
<i>Доспели и необезвређени пласмани у 000 динара</i>		
Пласмани банкама	0	0
Корпоративни пласмани	1,162,317	5,113,424
Пласмани малим и средњим предузећима	428,426	893,026
Пласмани државним институцијама	0	0
Пласмани становништву	1,073,897	15,020,556
Укупно	2,664,640	21,027,006

EUROBANK EFG	2011	2010
<i>Доспели и необезвређени пласмани у 000 динара</i>		
Пласмани банкама	0	0
Пласмани комитентима	10,692,612	5,303,418
Укупно	10,692,612	5,303,418

VOJVODANSKA BANKA	2011	2010
<i>Доспели и необезвређени пласмани у 000 динара</i>		
Пласмани банкама	0	0
Корпоративни пласмани	4,366,776	3,863,810
Пласмани малим и средњим предузећима	379,279	252,811
Пласмани становништву	3,323,292	3,265,532
Укупно	8,069,347	7,382,153

Извор: Званични ревизорски извештаји банака

У пређашњој тачки смо видели да банке теже ка што већем учешћу недоспелих и необезвређених пласмана, али то овде није случај. Мада, ако би банка морала да бира између доспелих и исправљених и доспелих и неисправљених пласмана, свакако би изабрала већи број пласмана који имају неко квалитетније обезбеђење.

Ово су пласмани на које треба посебно мотрити, и за које банке се надају да се неће погоршати (у смислу веће доцње). Номинално гледајући, *Banca Intesa* опет има највећи износ ових пласмана, али интересантије је погледати однос ових пласмана са недоспелим и необезвређеним.

¹⁸ Standard & Poor's је америчка компанија за пружање финансијских услуга. Позната је по својим берзанским индексима на америчкој берзи (S&P 500) и представља једну од три највеће агенције за кредитни рејтинг. Рејтинг AAA представља најбољи (најсигурнији) рејтинг. Следећи је AA+, па AA-, и тако се све долази до C- и D који представљају најризичније групе.

На графику 5 можемо видети однос доспелих необезвређених и недоспелих необезвређених пласмана у 2011. години, у милионима динара.

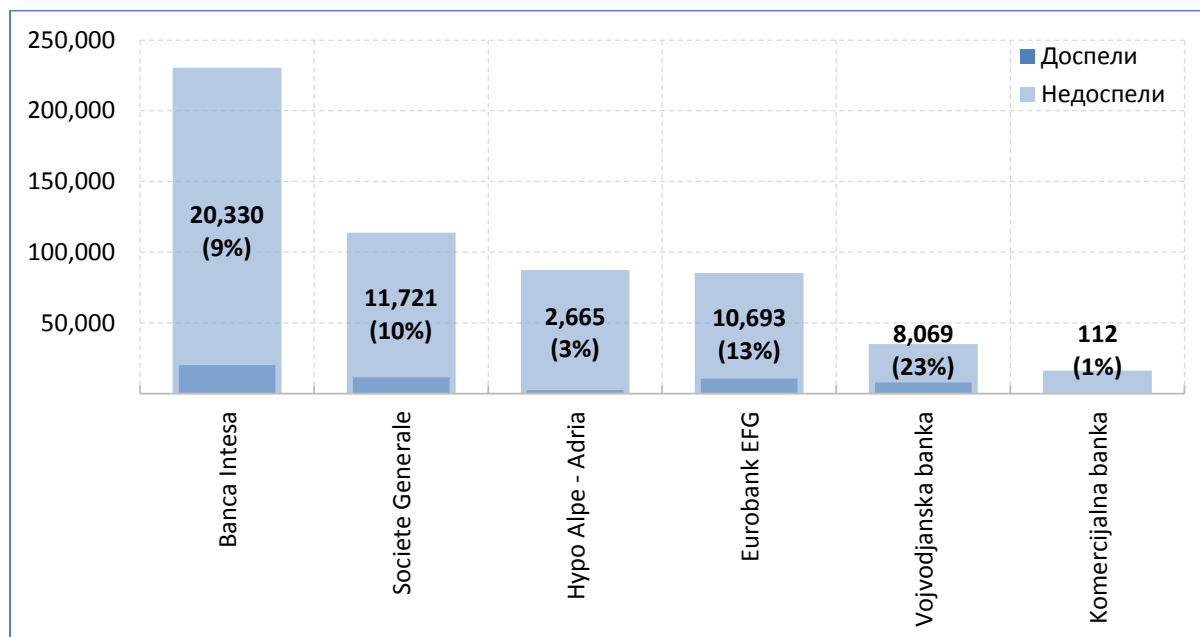

График 5: Однос доспелих и недоспелих пласмана у 2011. години

На графику 6 можемо видети овај однос за 2010. годину:

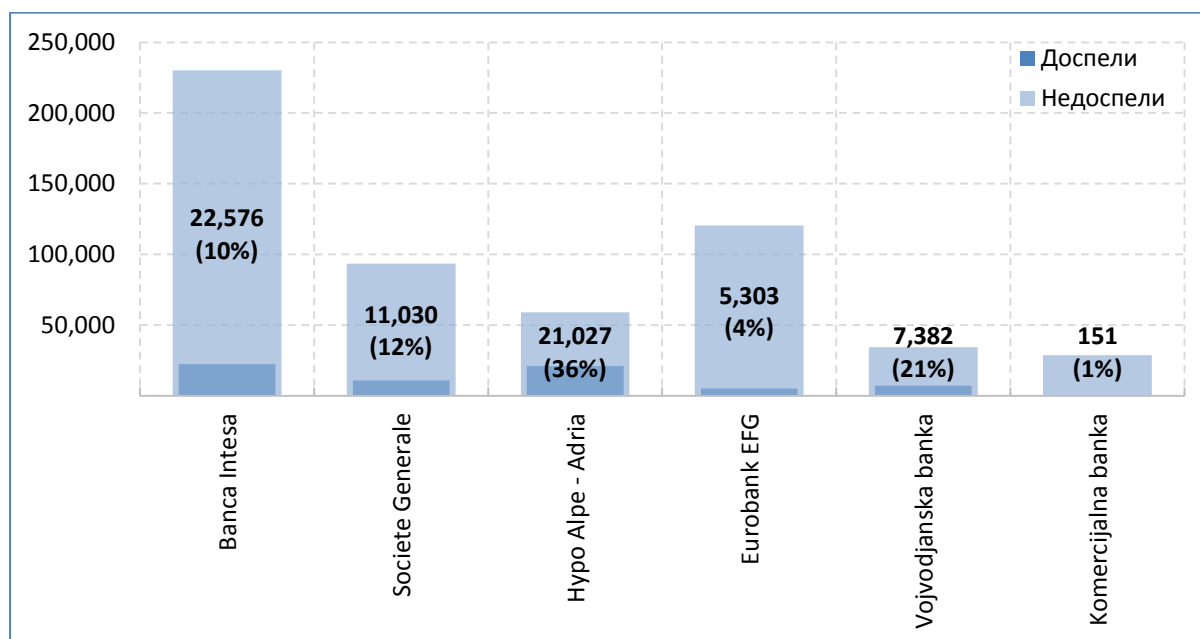

График 6: Однос доспелих и недоспелих пласмана у 2010. години

Напоменимо само да се износи односе на доспеле и необезвређене пласмане, док проценти представљају њихов однос са недоспелим кредитима.

Из приложених слика видимо да је у 2011. години *Komercijalna banka* имала најмањи број ових пласмана, што је био и случај у 2010. години. *Banca Intesa* је имала највећи

износ доспелих и необезвређених пласмана у обе године. *Нуро Алпе – Адриа* је у 2010. години била тик иза *Banca Intese*, али је наредне године тај број знатно смањен (за око 18 милијарди динара). Код осталих банака ситуација је скоро непромењена, сем код *Eurobank EFG*, која је забележила раст ових пласмана од око 5 милијарди динара.

3.2.4. Концентрација ризика финансијских средстава са изложеношћу кредитном ризику у највећим банкама у Србији

У овом делу рада приказана је концентрација ризика кредита и пласмана по регијама, по делатностима клијената, као и по рочности пласмана. Концентрација ризика заправо представља расподелу ризика према неким унапред задатим критеријумима. Критеријуми у нашој анализи ће бити региони, делатности комитената и рочност пласмана. Ово је битно са становишта банке, јер банка на основу концентрације ризика одређује циљеве за будуће пословање. Мање ризичне регије ће бити привлачне за банке да отварају више пословница у тим градовима, како би шириле своју пословну мрежу. Према ризичним делатностима банке ће имати више бојазни, па ће примењивати строжије мере приликом одобравања кредита. У зависности од ликвидности, банка ће одлучивати да ли да пласира средства на краће или дуже стазе.

3.2.4.1. Концентрација ризика кредита и пласмана по регијама

Већина банака у Србији има своје пословнице широм Србије и сходно томе постоје оне регије који су више профитабилне по банке и оне које су мање. Такође, банке су активне и на међубанкарском тржишту, како у земљи тако и у иностранству.

Развијеније регије носе мањи ризик, па се стога банке фокусирају на те регије. То су углавном Београд и његова околина, као и Војводина са акцентом на Јужно-бачки округ. Банке би требало више да улажу и у мање развијене регије, како би се побољшало стање у привреди у тим регионима.

У табели 7 дат је преглед географске концентрације ризика кредита и пласмана посматраних банака за 2011. и 2010. годину:

Табела 7: Преглед географске концентрације за 2011. и 2010. годину

BANCA INTESA	2011	2010	KOMERCIJALNA BANKA	2011	2010
<i>Географска концентрација (у 000 динара)</i>			<i>Географска концентрација (у 000 динара)</i>		
Србија	282,642,566	275,463,844	Србија	161,065,273	151,717,357
Београд	130,046,757	161,781,864	Централна Србија	139,693,477	131,624,013
Војводина	90,106,473	58,647,223	Војводина	20,983,780	19,765,535
Остатак Србије	62,489,336	55,034,757	Косово и Метохија	388,016	327,809
Остале земље	1,093,421	1,433,860	Остале земље	15,091,802	20,282,885
Европска унија	926,405	1,289,054	Европска унија	12,689,471	15,915,991
Остатак Европе	129,040	104,553	САД и Канада	710,096	221,409
Остале земље	37,976	40,253	Остале земље	1,692,235	4,145,485
Укупно	283,735,987	276,897,704	Укупно	176,157,075	172,000,242

HYPO ALPE - ADRIA	2011	2010	SOCIETE GENERALE	2011	2010
<i>Географска концентрација (у 000 динара)</i>			<i>Географска концентрација (у 000 динара)</i>		
Србија	154,759,731	146,097,003	Србија	128,987,019	104,252,404
Београд	116,616,271	118,608,188	Европска унија	4,110,444	3,341,661
Војводина	24,129,996	20,757,443	од чега Француска	746,719	540,744
Остатак Србије	14,013,464	6,731,372	Остатак Европе	2,601,809	2,643,389
Остале земље	999,902	948,706	Остале земље	33,440	855,230
Европска унија	462,672	478,226	Укупно	135,732,712	111,092,684
Остале земље	537,230	470,480			
Укупно	155,759,633	147,045,709			

EUROBANK EFG	2011	2010	AIK BANKA	2011	2010
<i>Географска концентрација (у 000 динара)</i>			<i>Географска концентрација (у 000 динара)</i>		
Србија	107,853,730	114,615,597	Србија	95,949,750	92,133,257
Грчка	15,924,858	37,300,348	Европска Унија	1,611,763	29,962,741
Западна Европа	123,590	124,144	Укупно	97,561,513	122,095,998
Укупно	123,902,178	152,040,089			

VOJVODANSKA BANKA	2011	2010
<i>Географска концентрација (у 000 динара)</i>		
Србија	56,234,878	59,321,306
Европска Унија	4,825,561	1,270,525
Укупно	61,060,439	60,591,831

Извор: Званични ревизорски извештаји банака

Из приложене табеле можемо видети да највеће банке у Србији претежно пласирају своја средства у Србији (95.5% у 2011. години, и 90.6% у 2010. години). Пласмани у европске земље заузимају мали удео (4.2% у 2011. години, и 8.9% у 2010. години) и то највише због међубанкарских пласмана матичним банкама, чије центре се налазе углавном у Европи (изузев домаћих банака¹⁹). Пласмани осталим земљама (у примеру *Komercijalne banke* то су САД и Канада) чине 0.3% и 0.6% за 2011. и 2010. годину, респективно.

Раст пласмана комитентима и банкама у Србији (за око 5%) нам говори о томе да су банке повећале улагања у привреду, како би допринеле што бржем опоравку.

¹⁹ Домаће банке које су обухваћене овим истраживањем су *Komercijalna*, *AIK* и *Vojvodanska banka*.

3.2.4.2. Концентрација ризика кредита и пласмана по делатностима

Када су у питању пласмани комитентима, банци је важно којом се делатношћу клијент бави. Оне профитабилније делатности свакако ће носити мањи ризик, јер је већа вероватноћа да ће ти клијенти вратити кредит, с обзиром да се баве уносним послом. Са друге стране, постоје гране индустрије које се у последњих неколико година налазе у кризи и банке ће бити обазриве приликом пуштања кредита тим клијентима.

Преглед концентрације ризика кредита и пласмана по делатностима можемо видети у табелама 8 и 9:

Табела 8: Преглед концентрације ризика по делатностима у 2011. години

	BANCA INTESA	KOMERCIJALNA BANKA	UNICREDIT BANK	RAIFFEISEN BANK	SOCIETE GENERALE	HYPO ALPE - ADRIA	AIK BANKA	VOJVODANSKA BANKA
<i>(у 000 динара)</i>								
Финансијске институције	11,477,477	5,175,334	7,126,235	20,044,848	0	29,587,856	9,107,426	6,632,820
Јавни сектор и државне институције	18,218,833	1,337,039	0	34,604,212	0	15,352,339	9,167,268	0
Пољопривреда	9,893,609	4,959,018	1,958,556	0	4,497,332	0	3,665,573	1,956,658
Грађевинарство	41,810,378	8,775,901	14,233,221	6,702,302	17,738,285	11,902,967	11,155,411	2,432,137
Рударство и прерађивачка индустрија	73,493,134	35,472,370	24,035,794	21,256,106	44,313,994	11,717,740	17,657,014	20,387,027
Снабдевање енергентима	2,361,181	359,237	2,059,490	4,654,340	22,630,606	0	4,395,332	431,760
Саобраћај, угоститељство, туризам и услужне делатности	58,177,217	13,906,399	31,990,197	5,449,396	16,574,468	16,574,468	6,748,386	650,265
Трговина	63,960,544	33,993,789	13,340,369	20,669,349	53,207,844	18,053,757	12,408,003	10,730,712
Становништво	91,556,624	47,683,975	28,104,499	42,337,467	41,179,292	39,661,508	11,670,705	28,734,858
Остало	15,479,679	24,494,013	10,080,667	457,785	9,712,356	0	11,586,395	3,686,048
Укупно	386,428,676	176,157,075	132,929,028	156,175,805	193,279,709	142,850,635	97,561,513	75,642,285

Извор: Званични ревизорски извештаји банака

Табела 9: Преглед концентрације ризика по делатностима у 2010. години

	BANCA INTESA	KOMERCIJALNA BANKA	UNICREDIT BANK	RAIFFEISEN BANK	SOCIETE GENERALE	HYPO ALPE - ADRIA	AIK BANKA	VOJVODANSKA BANKA
<i>(у 000 динара)</i>								
Финансијске институције	22,739,573	5,513,807	1,075,846	22,921,028	0	36,630,248	42,396,842	2,094,992
Јавни сектор и државне институције	9,655,236	1,400,634	0	27,189,167	0	15,255,453	4,579,363	0
Пољопривреда	9,949,561	3,859,486	2,353,339	792	3,725,302	0	4,578,631	2,115,921
Грађевинарство	38,302,438	8,455,950	14,950,411	5,577,677	14,019,112	8,614,915	12,859,941	2,505,747
Рударство и прерађивачка индустрија	72,005,395	35,789,398	16,480,805	21,036,263	39,806,143	9,548,420	16,121,818	15,679,618
Снабдевање енергентима	3,054,030	2,662,926	1,994,521	3,840,920	15,273,187	0	1,733,581	457,051
Саобраћај, угоститељство, туризам и услужне делатности	58,506,020	11,781,066	21,724,143	4,021,700	45,569,511	9,033,571	7,734,451	675,638
Трговина	62,107,632	32,337,386	18,458,829	17,190,301	23,287,338	23,287,338	17,165,269	10,612,370
Становништво	85,034,784	44,476,088	25,682,369	39,728,590	35,689,149	38,829,563	10,417,975	30,573,985
Остало	12,849,456	25,723,501	9,534,259	5,644,840	12,634,278	0	4,508,127	4,257,844
Укупно	374,204,125	172,000,242	112,254,522	147,151,278	166,716,682	141,199,508	122,095,998	68,973,166

Извор: Званични ревизорски извештаји банака

Видимо из приложених табела да не постоји делатност која се може издвојити као она у коју се највише улаже, али можемо видети да кредити становништу заузимају велики удео укупних пласмана код свих банака (у просеку је око 25%). Трговина, рударство и прерађивачка индустрија спадају у делатности које чине око 17% од укупних пласмана, гледајући просечно, што потврђује и график 7.

На графику 7 такође можемо видети и изложености према делатностима, као релативне промене у 2011. години у односу на 2010. гледајући укупно свих 8 банака.

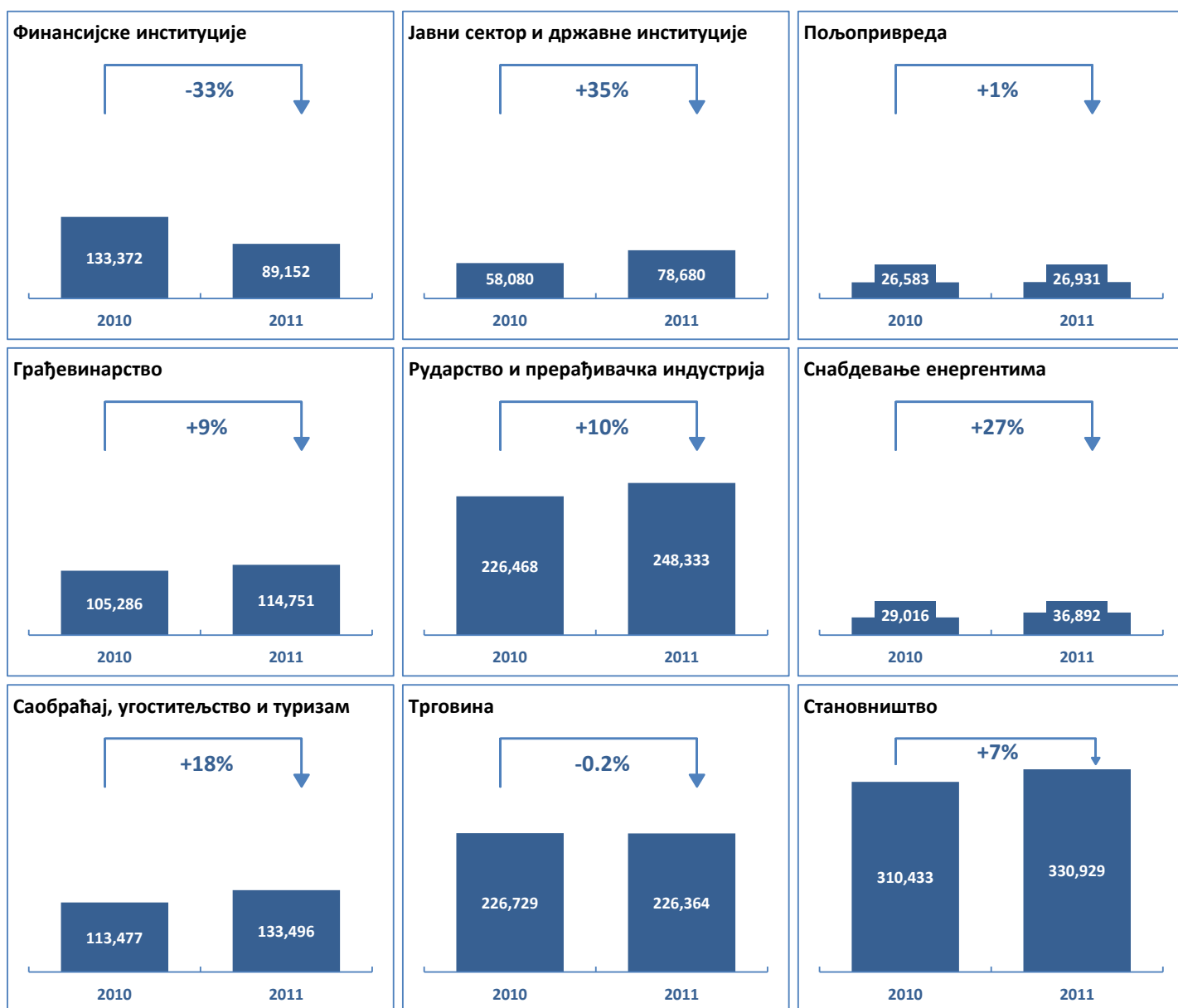

График 7: Концентрација ризика према делатностима

Највећи раст изложености се види код јавног сектора и државних институција, што може да сведочи о томе да банке помажу држави у изласку из кризе. Повећана су и улагања у енергетски сектор, као и у туристички и саобраћајни (27% и 18%, редом). Пораст испод 10% се десио у грађевинарству и код кредитирања становништва, док су пољопривреда и трговина забележиле незнатне промене. Пласмани финансијским

институцијама (банкама, осигуравајућим и лизинг кућама и слично) су знатно опали, за чак 33%.

Чињеница је да се треба још више улагати у раст и развој привреде, нарочито пољопривреде, где је обазривост банака повећана услед суше у 2011. години.

3.2.4.3. Концентрација ризика кредита и пласмана по рочности

Рочност пласмана је веома важна са становишта ликвидности банке. Банка мора да располаже са довољно како краткорочним тако и дугорочним средствима. Прва група је ликвиднија и те пласмане је лакше претворити у готов новац како би се покрили неки неочекивани издаци. Такође, краткорочни пласмани носе мањи ризик у односу на дугорочне, јер лакше је предвидети шта ће се десити у наредних годину дана, него шта ће бити за пет и више година. Дугорочни пласмани су више ризични, али су и зато профитабилнији, јер омогућују банци прилив новца на дуже стазе.

У табелама 10 – 23 ћемо се осврнути на рочности билансних позиција које су у фокусу рада у неким од највећих банака Србије.

Табела 10: Рочност готовине и готовинских еквивалената у 2011. години

ГОТОВИНА И ГОТОВИНСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ	0 - 1 месец	1 - 3 месеца	3 - 12 месеци	1 - 5 година	5+ година	Укупно
Banca Intesa	16,222,561	0	0	0	0	16,222,561
Komercijalna banka	17,228,970	0	0	0	0	17,228,970
Unicredit Bank	5,134,366	0	0	0	0	5,134,366
Raiffeisen Bank	16,870,590	0	0	0	0	16,870,590
Societe Generale	8,922,642	0	0	0	0	8,922,642
Hypo Alpe - Adria	6,448,760	0	0	0	0	6,448,760
AIK banka	7,764,116	0	0	0	0	7,764,116
Vojvojdanska banka	9,150,564	0	0	0	0	9,150,564
Alpha Bank	5,847,815	0	0	0	0	5,847,815

Табела 11: Рочност готовине и готовинских елемената у 2010. години

ГОТОВИНА И ГОТОВИНСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ	0 - 1 месец	1 - 3 месеца	3 - 12 месеци	1 - 5 година	5+ година	Укупно
Banca Intesa	15,150,177	4,903,071	0	0	0	20,053,248
Komercijalna banka	20,724,645	0	0	0	0	20,724,645
Unicredit Bank	6,379,863	0	0	0	0	6,379,863
Raiffeisen Bank	5,139,881	0	0	0	0	5,139,881
Societe Generale	2,467,140	0	0	0	0	2,467,140
Hypo Alpe - Adria	5,777,408	629,950	0	0	0	6,407,358
AIK banka	5,883,831	0	0	0	0	5,883,831
Vojvojdanska banka	6,545,554	0	0	0	0	6,545,554
Alpha Bank	3,553,908	0	0	0	0	3,553,908

Табела 12: Рочност опозивих кредита и депозита у 2011. години

ОПОЗИВИ КРЕДИТИ И ДЕПОЗИТИ	0 - 1 месец	1 - 3 месеца	3 - 12 месеци	1 - 5 година	5+ година	Укупно
Banca Intesa	83,162,819	0	0	0	0	83,162,819
Komercijalna banka	55,260,711	0	0	0	0	55,260,711
Unicredit Bank	33,573,997	0	0	0	0	33,573,997
Raiffeisen Bank	38,057,407	0	0	0	0	38,057,407
Societe Generale	28,683,492	0	0	0	0	28,683,492
Hypo Alpe - Adria	20,687,957	0	0	0	0	20,687,957
AIK banka	36,357,134	0	0	0	0	36,357,134
Vojvojdanska banka	21,575,211	0	0	0	0	21,575,211
Alpha Bank	15,344,861	0	0	0	0	15,344,861

Табела 13: Рочност опозивих кредита и депозита у 2010. години

ОПОЗИВИ КРЕДИТИ И ДЕПОЗИТИ	0 - 1 месец	1 - 3 месеца	3 - 12 месеци	1 - 5 година	5+ година	Укупно
Banca Intesa	51,409,640	0	0	0	0	51,409,640
Komercijalna banka	43,615,232	0	0	0	0	43,615,232
Unicredit Bank	19,032,984	0	0	0	0	19,032,984
Raiffeisen Bank	41,635,151	0	0	0	0	41,635,151
Societe Generale	19,180,740	0	0	0	0	19,180,740
Hypo Alpe - Adria	28,082,002	0	0	0	0	28,082,002
AIK banka	20,219,755	0	0	0	0	20,219,755
Vojvojdanska banka	22,235,813	0	0	0	0	22,235,813
Alpha Bank	15,055,905	0	0	0	0	15,055,905

Табела 14: Рочност потраживања од камата, накнада и остало у 2011. години

ПОТРАЖИВАЊА ПО ОСНОВУ КАМАТА, НАКНАДА И ОСТАЛО	0 - 1 месец	1 - 3 месеца	3 - 12 месеци	1 - 5 година	5+ година	Укупно
Banca Intesa	2,985,589	0	0	0	0	2,985,589
Komercijalna banka	1,187,573	0	0	0	0	1,187,573
Unicredit Bank	622,313	0	0	0	0	622,313
Raiffeisen Bank	1,159,929	0	0	0	0	1,159,929
Societe Generale	631,870	0	0	0	0	631,870
Hypo Alpe - Adria	2,312,641	0	0	0	0	2,312,641
AIK banka	1,824,482	0	0	0	0	1,824,482
Vojvojdanska banka	274,026	0	0	0	0	274,026
Alpha Bank	712,502	0	0	0	0	712,502

Табела 15: Рочност потраживања од камата, накнада и остало у 2010. години

ПОТРАЖИВАЊА ПО ОСНОВУ КАМАТА, НАКНАДА И ОСТАЛО	0 - 1 месец	1 - 3 месеца	3 - 12 месеци	1 - 5 година	5+ година	Укупно
Banca Intesa	2,390,298	0	0	0	0	2,390,298
Komercijalna banka	1,185,242	0	0	0	0	1,185,242
Unicredit Bank	487,764	0	0	0	0	487,764
Raiffeisen Bank	496,169	0	0	0	0	496,169
Societe Generale	384,712	0	0	0	0	384,712
Hypo Alpe - Adria	1,893,035	0	0	0	0	1,893,035
AIK banka	1,629,067	0	0	0	0	1,629,067
Vojvojdanska banka	348,051	0	0	0	0	348,051
Alpha Bank	751,764	0	0	0	0	751,764

Табела 16: Рочност датих кредита и депозита у 2011. години

ДАТИ КРЕДИТИ И ДЕПОЗИТИ	0 - 1 месец	1 - 3 месеца	3 - 12 месеци	1 - 5 година	5+ година	Укупно
Banca Intesa	40,425,766	15,998,214	61,749,286	98,817,489	47,680,396	264,671,151
Komercijalna banka	22,156,799	11,892,479	38,750,925	46,871,599	36,047,405	155,719,207
Unicredit Bank	14,565,220	3,092,466	25,629,630	47,537,267	42,104,445	132,929,028
Raiffeisen Bank	10,438,041	20,876,083	24,373,278	28,223,952	18,872,921	102,784,275
Societe Generale	3,995,399	12,178,330	32,844,865	36,287,519	37,387,572	122,693,685
Нуро Алпе - Адриа	4,309,999	1,769,084	8,229,426	39,947,348	46,483,057	100,738,914
AIK banka	12,886,193	926,244	16,852,436	19,905,121	16,048,644	66,618,638
Vojvojdanska banka	3,314,655	4,049,146	12,665,318	17,368,153	13,849,892	51,247,164
Alpha Bank	5,011,382	1,410,731	8,476,299	17,910,659	19,860,952	52,670,023

Табела 17: Рочност датих кредита и депозита у 2010. години

ДАТИ КРЕДИТИ И ДЕПОЗИТИ	0 - 1 месец	1 - 3 месеца	3 - 12 месеци	1 - 5 година	5+ година	Укупно
Banca Intesa	35,956,280	17,575,487	62,969,157	84,618,346	42,361,910	243,481,180
Komercijalna banka	25,020,743	14,789,331	34,213,244	49,552,933	26,990,060	150,566,311
Unicredit Bank	9,705,726	3,450,112	24,733,453	43,292,152	31,073,079	112,254,522
Raiffeisen Bank	9,022,563	18,045,126	23,976,308	27,931,427	18,008,897	96,984,321
Societe Generale	7,047,503	12,650,978	22,983,591	34,621,869	26,928,615	104,232,556
Нуро Алпе - Адриа	4,140,117	2,266,335	14,597,675	30,268,338	41,468,865	92,741,330
AIK banka	42,205,701	752,423	33,457,931	8,814,874	11,440,008	96,670,937
Vojvojdanska banka	4,063,943	5,970,559	9,671,919	20,430,420	11,588,655	51,725,496
Alpha Bank	12,153,718	2,333,212	10,786,093	22,141,900	17,380,629	64,795,552

Табела 18: Рочност хартија од вредности у 2011. години

ХАРТИЈЕ ОД ВРЕДНОСТИ	0 - 1 месец	1 - 3 месеца	3 - 12 месеци	1 - 5 година	5+ година	Укупно
Banca Intesa	4,066,079	1,720,758	11,109,937	887,813	0	17,784,587
Komercijalna banka	1,276,017	2,529,632	11,378,685	9,650,291	803,347	25,637,972
Unicredit Bank	5,077,540	2,253,219	6,317,156	4,725,331	1,556,763	19,930,009
Raiffeisen Bank	1,438,747	2,877,495	12,225,667	7,360,255	0	23,902,164
Societe Generale	4,115	127,146	127,440	0	0	258,701
AIK banka	431,349	520,550	3,749,980	5,877,057	1,158,660	11,737,596
Vojvojdanska banka	567,293	31,700	1,025,439	256,170	0	1,880,602
Alpha Bank	0	3,158	54,539	45,926	0	103,623

Табела 19: Рочност хартија од вредности у 2010. години

ХАРТИЈЕ ОД ВРЕДНОСТИ	0 - 1 месец	1 - 3 месеца	3 - 12 месеци	1 - 5 година	5+ година	Укупно
Banca Intesa	1,256,318	4,606,566	13,517,805	0	0	19,380,689
Komercijalna banka	1,626,627	994,586	15,563,517	82,767	0	18,267,497
Unicredit Bank	21,469,108	1,516,829	87,425	0	0	23,073,362
Raiffeisen Bank	2,402,882	4,805,763	16,612,831	0	0	23,821,476
Societe Generale	0	401,085	681,229	0	0	1,082,314
AIK banka	679,638	728,688	2,337,414	199,704	0	3,945,444
Vojvojdanska banka	374,473	282,347	1,403,677	124,194	0	2,184,691
Alpha Bank	55,779	491,516	940,334	13,120	394	1,501,143

Табела 20: Рочност удела у 2011. години

УДЕЛИ (УЧЕШЋА)	0 - 1 месец	1 - 3 месеца	3 - 12 месеци	1 - 5 година	5+ година	Укупно
Banca Intesa	962,568	0	0	0	0	962,568
Komercijalna banka	0	0	0	0	5,823,583	5,823,583
Raiffeisen Bank	0	0	0	0	531,061	531,061
AIK banka	0	0	0	0	55,229	55,229
Vojvojdanska banka	0	0	0	0	53,503	53,503
Alpha Bank	0	0	0	0	6,611	6,611

Табела 21: Рочност удела у 2010. години

УДЕЛИ (УЧЕШЋА)	0 - 1 месец	1 - 3 месеца	3 - 12 месеци	1 - 5 година	5+ година	Укупно
Banca Intesa	948,033	0	0	0	0	0
Komercijalna banka	0	0	0	0	0	0
Raiffeisen Bank	0	0	0	0	521,304	521,304
AIK banka	71,240	0	0	0	0	71,240
Vojvojdanska banka	0	0	0	0	502,723	502,723
Alpha Bank	0	0	0	0	5,383	5,383

Табела 22: Рочност осталих пласмана у 2011. години

ОСТАЛИ ПЛАСМАНИ	0 - 1 месец	1 - 3 месеца	3 - 12 месеци	1 - 5 година	5+ година	Укупно
Banca Intesa	554,635	1,777,807	2,960,872	3,353,181	371,522	9,018,017
Komercijalna banka	1,725,367	421,575	40,591	0	0	2,187,533
Unicredit Bank	1,595,736	93,256	209,101	626,840	0	2,524,933
Raiffeisen Bank	5,178,187	330,779	0	0	0	5,508,966
AIK banka	4,996,579	0	322,682	450,516	30,076	5,799,853
Vojvojdanska banka	621,835	0	0	0	0	621,835
Alpha Bank	583,294	2,642	547,616	544,974	2,971,330	4,649,856

Табела 23: Рочност осталих пласмана у 2010. години

ОСТАЛИ ПЛАСМАНИ	0 - 1 месец	1 - 3 месеца	3 - 12 месеци	1 - 5 година	5+ година	Укупно
Banca Intesa	3,366,271	488,062	5,169,937	1,044,502	0	10,068,772
Komercijalna banka	1,649,857	454,061	204,093	0	0	2,308,011
Unicredit Bank	1,168,619	265,901	620,923	319,860	31,242	2,406,545
Raiffeisen Bank	4,913,315	330,779	0	0	0	5,244,094
AIK banka	3,701,313	0	507,133	1,001,045	45,722	5,255,213
Vojvojdanska banka	522,190	0	0	0	0	522,190
Alpha Bank	294,729	77,572	1,138,676	1,138,676	2,560,510	5,210,163

Извор: Званични ревизорски извештаји банака

Из приложених табела можемо видети да су готовина, опозиви кредити и депозити и потраживања за камату и накнаду краткорочни пласмани, и углавном доспевају до месец дана.

Дати кредити и депозити су најразноврснији. У краткорочне кредите (до годину дана) углавном спадају дозвољени минуси по текућим рачунима. Готовински и потрошачки кредити, као и кредити привреди, углавном доспевају за 5 година, док су стамбени кредити најдугорочнији, са рочношћу и до 30 година.

Такође, можемо приметити да су пласмани у хартије од вредности краткорочне природе, тј. углавном се улаже у хартије које доспевају до годину дана (у времену кризе, банке најчешће пласирају у државне записе јер су неризични).

На графицима 8 и 9 анализираћемо детаљније позицију датих кредита и депозита код свих 9 банака.

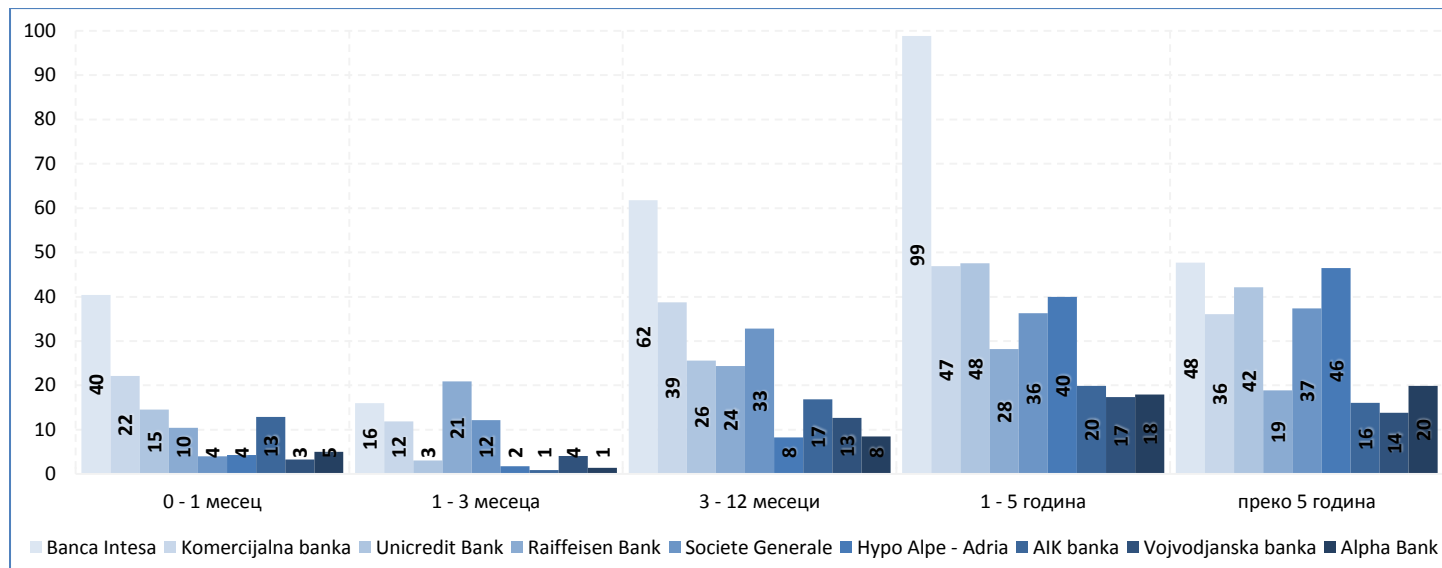

График 8: Концентрација датих кредита и депозита по рочности у 2011. години

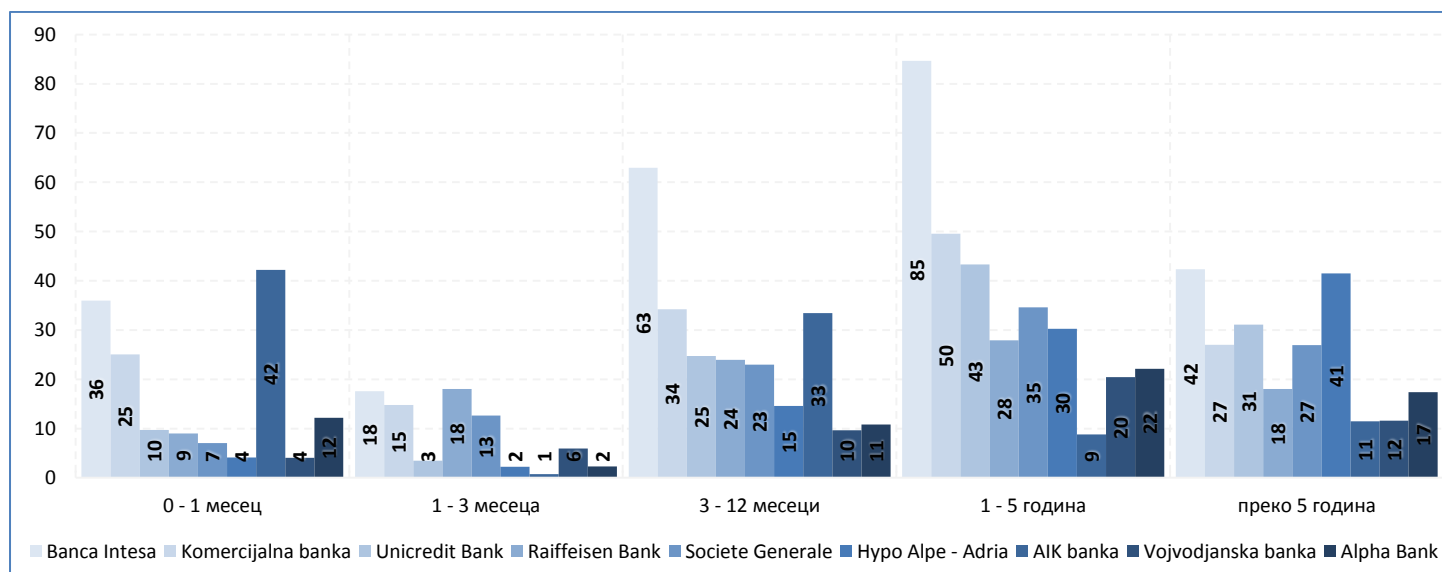

График 9: Концентрација датих кредита и депозита по рочности у 2010. години

Из свега приложеног видимо да код већине банака највећа концентрација пласираних кредита доспева у периоду од 1 до 5 година. Преостале две групе које су после ове, а приближно су једнако по волуменима, су кредити који доспевају до годину дана и преко 5 година.

Повећан обим кредита који доспевају од 1 до 5 година имали су *AIK banka* (126%, за 15 милијарди динара), *Hypo Alpe – Adria* (32%), *Banca Intesa* (17%), *Unicredit Bank* (10%), *Societe Generale* (5%) и *Raiffeisen Bank* (1%), док су *Komercijalna banka*, *Vojvođanska banka* и *Alpha Bank* осетили пад од 5%, 15% и 19%, редом.

Што се тиче групе најдугорочнијих кредита, интересно је да су све банке забележиле раст и то у просеку од око 23%.

Волумен краткорочних кредита порастао је у *Societe Generale* (15%) и нешто мање у *Unicredit Bank* (14%). *Raiffeisen Bank* је имала раст од 9%, док је стање скоро непромењено у *Banca Intesi*, *Komercijalnoj banci* и *Vojvodanskoj banci*. Највећи падови су се догодили у *Hypo Alpe – Adria*, *Alpha Bank* и *AIK banci* за 32%, 60% и 41%, респективно.

Раст дугорочних кредита (са доспећем преко 5 година) сведочи о чињеници да банке намеравају да наставе ширење свог пословања на простору Србије, што је свакако охрабрујуће.

4. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Да је тешка економска ситуација, како у банкарском сектору, тако и у целој земљи, сведочи и растући тренд ненаплативих кредита. Један од главних показатеља кредитног ризика је свакако рацио проблематичних кредита, или на енглеском *NPL – Non-Performing Loans*. Он представља рацио „лоших“, ненаплативих кредита у односу на укупан портфолио (укупан бруто износ кредита). Овај рацио се још назива и *DPD90+ ratio (90 days past due ratio)*, тј. означава кредите који су у доцњи преко 90 дана. На графику 10 можемо видети секторску структуру и тренд (на кварталном нивоу) овог показатеља:

График 10: Кретање NPL кредита (у милијардама динара)

Напоменимо да категорију „привреда“ чине јавна и друга предузећа, док су у категорији „остало“ претежно сврстани предузетници.

Видимо, нажалост, да проценат ненаплативих кредита расте у посматраном периоду (у 2010. и 2011. години). Почетком 2010. године (у првом кварталу, на дан 31. март 2010. године) NPL је износио 224 милијарде динара (16.5% у односу на укупне бруто кредите банкарског сектора), да би до краја 2011. године (са стањем на дан 31. децембра 2011. године) порастао за 53%, тј. 119 милијарди динара. Такође, NPL рацио је порастао за 3.5%, са 16.5% на 19%. Да је овај рацио висок, сведочи чињеница да је у Немачком банкарском сектору NPL рацио на крају 2011. године био мало преко 2.5%.²⁰

Приметан је раст удела осталог сектора у укупним NPL кредитима. На почетку 2010. године овај удео је био 8%, док је на крају 2011. године скочио за 15% и износи 23%. И на апсолутном нивоу је овај сегмент забележио неславан раст, за 61 милијарду динара је скочио износ проблематичних кредита од почетка 2010. године до краја 2011. године (18 милијарди динара на почетку 2010, а 79 милијарди динара на крају 2011. године)

²⁰ <http://www.ey.com> – European Non-Performing Loan Report 2011, Ernst & Young, 2012

Удео становништва се одржава на истом, чак и помало опадајућем, нивоу како релативно тако и апсолутно. Привредна грана бележи релативан пад у уделу (због раста категорије осталих), међутим апсолутно је забележен раст од 50 милијарди динара и износи 223 милијарде динара на крају 2011. године.

С обзиром на лоше стање у земљи, које се одражава и на лоше стање у банкарском сектору, за очекивати је да ће овај тренд расти и у 2012. години.

У наставку је дат преглед поделе NPL кредита привреде по делатностима.

График 11: NPL кредити привреде по делатностима на крају 2011. године

График 12: NPL кредити привреде по делатностима на крају 2010. године

Највећи раст (за 75%, тј. 12 милијарди динара) NPL кредита се десио у области трговине некретнинама. Друга по реду делатност је сродна првој, а то је грађевинарство. Грађевина је забележила раст од 42% у релативном, односно 8 милијарди динара у апсолутном погледу. Области трговине и прерађивачке индустрије такође имају повишен ниво DPD90+ кредита, где је раст био 9% и 5%, респективно.

Побољшање стања, и пад лоших кредита догодио се у угоститељском и саобраћајном сектору (пад од 9%), као и у пољопривреди (пад од 15%).

Ако је веровати тренду, пољопривреда и туризам се полако опорављају од кризе, док грађевинарство и трговина продуктима грађевинарства залазе у дубљу кризу.

Осврнимо се и на стање код физичких лица и кредита карактеристичних за овај сектор.

График 13: *NPL кредити становништва по производима на крају 2011. године*

График 14: *NPL кредити становништва по производима на крају 2010. године*

Напоменимо да „остали кредити“ обухватају кредите за пољопривредне делатности (за пољопривредна газдинства), кредити за куповину аутомобила и остале кредите.

Највећи апсолутни раст проблематичних пласмана забележили су остали и стамбени кредити, за 2.6 и 1.9 милијарди динара, респективно. Потрошачки и готовински кредити, као и дозвољени минуси бележе раст од 3%, 1% и 4%, редом. Једино се код кредитних картица догодио пад од 5%, тј. око 200 милиона динара.

За разлику од привреде, чији NPL кредити расту, DPD90+ кредити становништва стагнирају на отприлике истом нивоу, што говори о томе да сектор становништва пружа отпор кризи.

2008. године велики број неотплаћених кредита је проузроковао крах у финансијском сектору у САД што је довело до светске економске кризе. Криза је имала утицај на стање у јавном сектору, како Србије, тако и свих земаља широм света. Трансакције на новчаном тржишту су знатно опале, што је имало за утицај пораст девизних курсева, опадање каматних стопа, раст инфлације и пад БДП-а. То се све рефлектовало и на привреду, у којој се драстично смањио број запослених, што је имало директан утицај на животни стандард становништва. Са смањењем животног стандарда, људи су у слабијој могућности да враћају узете кредите, што опет може довести до неке глобалне кризе. Нажалост, као генерални закључак представљене анализе намеће се питање: Када ће се зачарани круг затворити?

Дијаграм 1: *Ефекат економске кризе*

5. ЛИТЕРАТУРА

- [1] Андрић М., Крсмановић Б., Јакшић Д., *Ревизија – теорија и пракса*, Економски факултет Суботица, 2009
- [2] Basel Committee on Banking Supervision, *Principles for the Management of Credit Risk*, 2000
- [3] Duffie D., Singleton K., *Credit Risk: Pricing, Measurement and Management*, Princeton Series in Finance, 2003
- [4] International Financial Reporting Standards (IFRS) including International Accounting Standards (IAS) and Interpretations, 2006
- [5] Михајловић И., Ранђеловић Драгана, *Рачуноводство*, Висока пословна школа струковних студија, Лесковац, 2011
- [6] Одлука о класификацији билансне активе и ванбилансних ставки банке, Службени гласник РС, бр. 94/2011, 57/2012, 123/2012
- [7] Одлука о спољној ревизији банака, Службени гласник РС, бр. 41/2007, 59/2008, 67/2012
- [8] Одлука о управљању ризицима банке, Службени гласник РС, бр. 123/2012
- [9] Правилник о Контном оквиру и садржини рачуна у Контном оквиру за банке, Службени гласник РС, бр. 74/2008, 3/2009, 12/2009, 26/2009, 5/2010
- [10] Rose P., Hudgings S., *Bank Management and Financial Services*, McGraw – Hill, 2005
- [11] Родић Ј., Вукелић Г., Андрић М., *Анализа финансијских извештаја*, Пролетер а.д. Бечеј, 2011
- [12] Станишић М., Станојевић Ј., *Методологија ревизије банака*, Универзитет Сингидунум, Београд, 2009
- [13] <http://www.aikbanka.rs>
- [14] <http://www.alphabankserbia.rs>
- [15] <http://www.bancaintesa.rs>
- [16] <http://www.eurobankefg.rs>
- [17] <http://www.ey.com>
- [18] <http://www.hypo-alpe-adria.rs>
- [19] <http://www.kombank.com>
- [20] <http://www.nbs.rs>
- [21] <http://www.raiffeisenbank.rs>
- [22] <http://www.societegenerale.rs>
- [23] <http://www.unicreditbank.rs>
- [24] <http://www.voban.rs>

СПИСАК ТАБЕЛА, ГРАФИКА, СЛИКА И ДИЈАГРАМА

Списак табела

Табела 1: Биланс стања	9
Табела 2: Биланс успеха	12
Табела 3: Преглед пласмана и обезвређења у 2011. години	30
Табела 4: Преглед пласмана и обезвређења у 2010. години	31
Табела 5: Преглед недоспелих и необезвређених пласмана	35
Табела 6: Преглед доспелих и необезвређених пласмана	37
Табела 7: Преглед географске концентрације за 2011. и 2010. годину	40
Табела 8: Преглед концентрације ризика по делатностима у 2011. години	41
Табела 9: Преглед концентрације ризика по делатностима у 2010. години	41
Табела 10: Рочност готовине и готовинских еквивалената у 2011. години	43
Табела 11: Рочност готовине и готовинских елемената у 2010. години	43
Табела 12: Рочност опозивних кредита и депозита у 2011. години	44
Табела 13: Рочност опозивних кредита и депозита у 2010. години	44
Табела 14: Рочност потраживања од камата, накнада и остало у 2011. години	44
Табела 15: Рочност потраживања од камата, накнада и остало у 2010. години	44
Табела 16: Рочност датих кредита и депозита у 2011. години	45
Табела 17: Рочност датих кредита и депозита у 2010. години	45
Табела 18: Рочност хартија од вредности у 2011. години	45
Табела 19: Рочност хартија од вредности у 2010. години	45
Табела 20: Рочност удела у 2011. години	46
Табела 21: Рочност удела у 2010. години	46
Табела 22: Рочност осталих пласмана у 2011. години	46
Табела 23: Рочност осталих пласмана у 2010. години	46

Списак графика

График 1: „Процес“ настајања добитка	13
График 2: Преглед 10 највећих банака у Србији на дан 31.12.2011.	28
График 3: Рангирање бруто пласмана	33
График 4: Недоспели и необезвређени пласмани у односу на укупну активу	36
График 5: Однос доспелих и недоспелих пласмана у 2011. години	38
График 6: Однос доспелих и недоспелих пласмана у 2010. години	38
График 7: Концентрација ризика према делатностима	42
График 8: Концентрација датих кредита и депозита по рочности у 2011. години	47
График 9: Концентрација датих кредита и депозита по рочности у 2010. години	47
График 10: Кретање NPL кредита (у милијардама динара)	49
График 11: NPL кредити привреде по делатностима на крају 2011. године	50
График 12: NPL кредити привреде по делатностима на крају 2010. године	50
График 13: NPL кредити становништва по производима на крају 2011. године	51
График 14: NPL кредити становништва по производима на крају 2010. године	51

Списак слика

Слика 1: <i>Равнотежа биланса стања</i>	8
---	---

Списак дијаграма

Дијаграм 1: <i>Ефекат економске кризе</i>	52
---	----

БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Петар Томић рођен је 27. јуна 1989. године у Новом Саду. Комплетно се образовао у Новом Саду, почевши од основне школе „*Јожеф Атила*“, коју је завршио 2004. године као одличан ђак. Након основне школе, завршио је гимназију „*Лаза Костић*“ 2008. године такође са одличним успехом. Основне студије на Природно-математички факултету у Новом Саду завршио је 4. јула 2011, и те године у септембру уписује мастер студије на истом факултету на смеру *Примерњена математика – математика финансија*, које завршава у року 2013. године.

Петар Томић
Нови Сад, 2013. године

УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ
ПРИРОДНО – МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ
КЉУЧНА ДОКУМЕНТАЦИЈСКА ИНФОРМАЦИЈА

Редни број:
РБР

Идентификациони број:
ИБР

Тип документације: Монографска документација
ТД

Тип записа: Штампани материјал
ТЗ

Врста рада: Мастер рад
ВР

Аутор: Петар Томић
АУ

Ментор: др Наташа Спахић
МН

Наслов рада: Тестирање билансних позиција кредита и пласмана у финансијским извештајима банака
НР

Језик публикације: Српски / ћирилица
ЈП

Језик извода: с / е
ЈИ

Земља публикавања: Србија
ЈП

Уже географско подручје: Војводина
УГП

Година: 2013
ГО

Издавач: Ауторски репринт
ИЗ

Место и адреса: Сомброска 57, Нови Сад
МА

Физички опис рада: 4 / 55 / 6 / 23 / 1 / 14 / 0
ФО

Научна област: Математика – финансије
НО

Научна дисциплина: Ревизија
НД

Кључне речи: ревизија, финансијски извештаји, биланс стања, кредитни ризик, кредити и пласмани
ПО

УДК:

Чува се:
ЧУ

Важна напомена:
ВН

Извод: У овом раду је представљена методологија ревизије билансних позиција кредита и пласмана. Дат је приказ стања управљања кредитним ризиком у Србији, као и конкретна примена методологије.
ИЗ

Датум прихватања теме од стране НН већа: 21.02.2013
ДП

Датум одбране:
ДО

Чланови комисије:
КО

Председник: др Наташа Крејић, редовни професор на Природно-математичком факултету

Ментор: др Наташа Спахић, доцент на Природно-математичком факултету

Члан: др Зорана Лужанин, редовни професор на Природно-математичком факултету

UNIVERSITY OF NOVI SAD
FACULTY OF SCIENCE
KEY WORDS DOCUMENTATION

Accession number:

ANO

Identification number:

INO

Document type: Monographic document

DT

Type of Record: Printed material

TR

Contents Code: Master thesis

CC

Author: Petar Tomić

AU

Mentor: dr Nataša Spahić

MN

Title: Testing of the balance sheet items of the loans and placements in Bank's financial reports

XI

Language of text: Serbian

LT

Language of abstract: s / e

LA

Country of publication: Serbia

CP

Locality of publication: Vojvodina

LP

Publication year: 2013

PY

Publisher: Author's reprint

PU

Publication place: Somborska 57, Novi Sad

PP

Physical description: 4 / 55 / 6 / 23 / 1 / 14 / 0

PD

Scientific field: Mathematics – finance

SF

Scientific discipline: Audit

SD

Key words: audit, financial reports, balance sheet, credit risk, loans and placements
KW

UDC:

Holding data:
HD

Notes:
NO

Abstract: Methodology of audit of balance sheet items of loans and placements is presented in this paper. It presents an overview of the credit risk condition in Serbia, as well as application of the methodology.
AB

Accepted by the Scientific Board on: 21.02.2013
ASB

Defended:
DE

Thesis defense board:
TDB

President: dr Nataša Krejić, full professor at the Faculty of Science
Mentor: dr Nataša Spahić, assistant professor at the Faculty of Science
Member: dr Zorana Lužanin, full professor at the Faculty of Science